

Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya

94. desembre 2006

REMBRANDT, *ELS DEIXEBLES D'EMMAÚS*, 1634.

Un Nadal més, o més Nadal...

Benvolgut amic o amiga:

En aquestes dates que envolten el Nadal de cada any, torna a ressonar en les nostres oïdes la benaurança dels exclosos, lloc sagrat perquè Déu decidí convertir-lo explícitament en el bressol de la seva entrada i estada entre nosaltres. A partir d'aquell moment, ja no hi ha lloc de la nostra història que resti exclòs de la seva presència, però no hi ha lloc més privilegiat que el de les víctimes, perquè en la persona de Jesús, Déu va vincular el seu propi destí al de tots els marginats de la història: si en algun lloc Déu es fa especialment present és aquest perquè en ells no acaba mai de passar fam, set, fred, solitud, amargura, dolor, rebuig... En Jesús, Déu ha decidit assumir-ho tot com a propi, i això no té res a veure amb un espectador que s'ho mira tot des de fora, com a vegades les nostres "solidaritats" li recriminen, ben assegudes davant l'espectacle del món.

Aquesta és una de les revelacions essencials sobre el Déu que se'ns mostrà en Jesús, i que no acabem mai d'abastar. Ara doncs, aprofitant aquestes dates, voldria breument recórrer amb vosaltres l'itinerari bíblic d'aquesta descoberta essencial, ja que en depèn la veritat més fonda i la identitat més definitiva de la nostra fe. El contrast del que celebrem, amb el que els mitjans de comunicació no paren de suscitar, no pot ser més escandalós; fins i tot la mateixa "solidaritat" n'esdevé una víctima, quan la veiem convertida en un "consum" més, o usada per estimular-lo encara millor...

Tant de bo que el record d'aquestes etapes, ens ajudi a reviuir aquestes dates des de la seva pròpia essència, recuperant allò més genuí de l'evangeli. Després de llegir aquestes ratlles, et convidaria a repassar alguns dels textos bíblics proposats, perquè res no pot substituir el teu contacte directe i personal amb la Paraula de Déu.

1. Els nostres avantpassats

a) La pobresa signe de maledicció i la riquesa, de benedicció

En els temps més antics, l'home creient estava molt lluny de considerar la "pobresa" com un ideal espiritual, i els "pobres" com a estimats de Déu. Més aviat es pensava que la benedicció divina sobre algú es manifestava en la riquesa i el benestar. La riquesa era una recompensa a la fidelitat de l'home (Sl 1,3; 112,1.3; Gn 13,2; 26,12; 30,43), i la pobresa era conseqüència de la indolència i del desordre (Pr 11,16; 13,4.18; 21,17)

o de la mandra (Pr 6,6-11; 10,4s; 20,4.13; 21,25); a més, la mateixa pobresa podia convertir-se en ocasió de pecat i en el terreny adobat per a tota classe de faltes morals (també entre els grecs, Plató, *Leg.* XI, 919b). Encara pensaven així els saduceus a l'època de Jesús (Mc 10,17-22) i avui, no veiem encara exponents d'aquesta mentalitat? I potser també en nosaltres mateixos?

b) Ni pobresa, ni riquesa

Més endavant, l'home creient s'adonà que, malgrat que la riquesa fos la millor garantia per a una vida virtuosa (Pr 10,4; 20,13; 24,4; 12,11; 11,16; 21,17...), també podia conduir a l'orgull (Pr 10,15; Sl 52,9), a la injustícia (Pr 21,6; 23,4; Os 12,9; Is 5,8; Jr 5,27) i, en definitiva, a substituir Déu mateix (Is 2,7s; Os 13,6; Dt 8,12; 31,20; 32,15; Jb 15,27; Sl 73,4-9). Per aquesta raó s'evoluciona considerant que l'ideal resideix justament al mig: “ni pobresa, ni riquesa” (Pr 30,8s; Tb 5,18s). No hi ha també avui qui ha quedat fixat en aquesta mentalitat? I en segons quins àmbits de la nostra pròpia vida, també nosaltres encara ho mantenim vigent?

c) Els perills de la riquesa, i els beneficis de la pobresa

Quan l'economia primitiva, basada en l'intercanvi de mercaderies, va passar a l'economia de patró pecuniari, i el sistema es generalitzà, molts agricultors començaren a dependre de la població urbana en l'aspecte financer. Això provocà l'empobriment d'àmplies capes socials, i no sempre corresponia a una mala conducta, sinó sovint, ben al contrari. Malgrat la contradicció amb les idees tradicionals, anà emergint la consciència que hi podia haver pobres virtuoses (Pr 19,1.22; 28,6) i rics ben instal·lats en la injustícia (Am 2,7; 4,1; 5,7-11; 8,4; Is 3,14s; 5,8s; 10,2; Mi 2,2; 3,2s; Os 12,8; Jr 34,8-22; 22,13-17) que violaven l'ideal de l'Aliança (Dt 15,1-18; 24,14s; Ex 22,20-26).

En aquesta situació, va anar creixent la consideració del pobre com a víctima de la injustícia i, com a tal, dipositari del favor i de les promeses de Déu ja que, en tota la legislació antiga, un dels deures indefugibles del sobirà o del poderós era socórrer els necessitats (Dt 14,28s; Is 58,7; Ez 18,7; Sl 72,2-13; 82,3; 112,9; Pr 3,27; 31,20), fins al punt d'invertir la situació (1Sa 2,1s). I així és com s'anà desvetllant la consciència que Déu els és especialment a prop (Sl 72,2.4.12; 132,15...).

d) L'exaltació de la pobresa i el rebuig de la riquesa

En conseqüència, la millor manera d'aconseguir el favor de Déu era presentar-se davant d'Ell com a “pobre, desvalgut i petit”, tot donant origen als salms dels desemparats i als càntics de lamentació (Sl 69; 70; 71; 86; 88; 90; 102; Lm 1,3-9; 3,1.19).

Ben aviat, aquesta actitud fou reconeguda per l'home creient com la més adient davant Déu (Gn 3,21; Ez 16,4s; Os 2,10; Sl 104,14s), de manera que aquell qui prega (sigui en la súplica o en la lloança) serà identificat d'ara en endavant com a “pobre” (Sl 25,16; 40,18; 69,30; 86,1; 109,22), i tot el poble d'Israel serà considerat “pobre” en conjunt (Is 29,19; 41,17; 49,13; 51,21; 54,22; 61,1s).

Hem vist com d'una concepció sociològica concreta (indigent, captaire), s'ha arribat a una concepció espiritual (humil, senzill, confiat). Ara bé, la cultura hebrea antiga era refractària a l'abstracció grega, segons la qual és possible que un "ric" sigui al mateix temps "pobre d'esperit". Per als antics hebreus, aquestes distincions no eren tan senzilles com per a nosaltres, hereus dels grecs. Per a ells, una abstracció parteix d'una realitat concreta, i mai no hi perden la vinculació; és a dir, segons la Bíblia, és a través de la persona concreta i tangible del "pobre o indigent" que hom pot viure "la humilitat, la senzillesa o la confiança". No hi ha vies alternatives o paral·leles que ens permetin passar de llarg i estalviar-nos tocar la realitat del pobre.

2. En l'Evangelí

a) Els pobres, destinataris i portadors de l'Evangelí

Totes aquestes posicions de l'AT eren vigents en l'època de Jesús, i cadascú decidia fiar-se de la "teologia" que més li convenia; en això no som pas tan diferents. Jesús assumeix tota aquesta trajectòria i la radicalitza: els pobres s'han convertit en els destinataris per excel·lència de l'Evangelí (veieu el text de Lc 4,16-19 que representa l'inici programàtic de l'activitat de Jesús), i és en els pobres on es fa present més genuïnament (Mt 5,3-12; 9,36; 11,5; 21,31-32; 24,22-31; Lc 1,15-17.48-55.68-79; 6,20-23; 18,9-14; 19,7-10...). Malgrat les aparences, l'Evangelí ve dels pobres, i més aviat són ells els qui ens evangelitzen: quan ens hi apropem, rebem d'ells evangelí vivent; rebem més que no pas donem.

b) La "blasfèmia" evangèlica dels pobres

Jesús gaudia capgirant les conviccions dels seus contemporanis. A les sinagogues es predicaven històries piadoses que eren ben conegudes de tothom. Jesús també les utilitza, però hi introdueix uns canvis provocatius. Et convido a comparar-les i a deixar-te interpel·lar. Explicaven els rabins de l'època que:

un ric *publicà* (=pecador, traïdor al servei dels interessos romans) anomenat Bar Mahan va morir i tingué un enterrament magnífic; es va deixar de treballar a tota la ciutat perquè tothom volia acompanyar-lo per darrera vegada. Al mateix temps va morir un piadós escriba (=home dedicat a l'estudi de l'Escriptura) i ningú en va fer cas.

Com pot ser Déu tan injust que permeti això? La resposta era la següent:

Bar Mahan, que estava lluny de portar una vida piadosa, havia fet una sola obra bona i, en això, va morir. Ja que l'hora de la mort decideix i l'obra bona no podia ésser suprimida, havia de ser recompensat per Déu en l'enterrament. Ara bé, l'escriba piadós va anar als jardins de bellesa paradisiàca, travessats per aigües vives, i Bar Mahan s'estava a la vora del riu; volia arribar a l'aigua però no podia.

Ara compareu-ho amb la història de Lc 16,19-31 en la qual el ric ja no és publicà i, per tant, la seva fortuna és recompensa per la seva "virtut"; l'anònim escriba ja no

s'ocupa d'afers religiosos, i en comptes d'un home "piados", hi trobem un pobre miserable (que alguna responsabilitat devia tenir...). Veieu la provocació? El ric continua estant lluny del paradís malgrat que ja no és "publicà", i l'altre continua salvat tot i haver esdevingut un miserable desvalgut!

Però, quina va ser l'obra bona de Bar Mahan? Deien els rabins:

doncs que, amb motiu del casament de la seva filla, havia organitzat un banquet per a tots els notables de la població amb la intenció de ser admès en societat. Tots aquests –beneïts per Déu amb la riquesa– varen rebutjar la invitació per tal de preservar la seva virtut, evitant tot contacte amb la impuresa d'aquell publicà. Llavors, Bar Mahan va cridar els pobres i miserables, per als quals acceptar la invitació ja no podia perjudicar més, però per a Bar Mahan, aquesta venjança fou una obra de misericòrdia involuntària, que li va ser recompensada amb aquell enterrament majestuós.

Compareu-ho ara amb el relat de Lc 14,15-24 en el qual Déu ocupa el lloc de Bar Mahan; els benestants de la vila, ocupats a excusar-se, es perden la salvació (pendents de la seva virtut, segons la història tradicional); i els pobres que cap mèrit poden reivindicar, acaben rescatats. Tot el sistema retributiu vigent resta trastocat. No és estrany que de tant en tant volguessin despenyar Jesús!

c) El Pobre, pedra angular de l'Evangelí

Fins aquí la concepció evangèlica del "pobre" només resulta una continuació radicalitzada d'allò que l'Antic Testament havia descobert. L'Evangelí no presenta cap novetat si no es descobreix que Jesús mateix és el Pobre (Lc 2,7.24; Mt 8,18-22; 12,1; 17,27; Jn 19,23-24), és a dir, no el sobirà totpoderós que té el deure de socórrer el desvalgut, sinó el Déu que es revela pobre entre els pobres, aquell que ha decidit sofrir en ells i amb ells (Fl 2,6-8; 1Co 1,22-25; Jn 1,11-12), de forma que qualsevol "pobre" esdevé, a partir d'ara, la millor "icona" viva del Déu vivent.

Si encara ets un d'aquells que, amb una consciència profundament humana, re-crimines Déu per la seva aparent inhibició, és que encara no has arribat a fer el salt que l'Evangelí et proposa. En l'escenari de la passió, solem considerar Déu en el rol d'espectador, però no és així, perquè de tots els papers possibles, Ell ha assumit el del crucificat, el de la víctima. No entraràs en la veritat fonda de l'Evangelí mentre no t'adonis que, tot i la ràbia pel sofriment dels innocents, la nostra solidaritat gairebé no és res comparada amb la d'Aquell que ha decidit sofrir i patir amb i en la víctima, fins al punt de compartir el seu mateix destí i d'assumir-lo com a propi.

Tant de bo que enguany, la meditació dels episodis i personatges nadalencs (pastorets, mags immigrants, refugiats a l'Egipte, matança d'innocents...) no es quedi en la pura estètica del pessebre, sinó que avanci vers la veritat fonda que aquestes "icones" assenyalen, sense por d'entrar en el "pessebre" de la vida ordinària on Déu ens espera trobar.

Josep Maria Soteras

Joan: el deixeble predilecte?

Reflexions sobre l'autor del quart evangeli

per Pius-Ramon Tragan

1. Introducció

El relleu literari i teològic del quart evangeli i la fascinant, misteriosa i anònima figura del deixeble que Jesús estimava, són, des de fa dos segles, un motiu constant de reflexió, d'estudi i —més recentment— de contrast d'opinions.

L'atribució del quart evangeli a Joan és certament molt antiga. Tertul·lià i Ireneu van identificar Joan amb el deixeble predilecte, concretament amb Joan apòstol, fill del Zebedeu. La grandesa de l'evangeli, doncs, tindria com a fonament un dels Dotze, particularment fidel al Mestre, que devia haver seguit, en primera persona, tot l'itinerari de Jesús des del principi de la seva missió fins a la passió i la resurrecció. Ell, testimoni ocular, havia comprès de manera sublim no sols el sentit salvífic de les paraules i de les obres de Jesús, el Messies, sinó també la seva condició de Verb etern, Fill de Déu, que després de la seva exaltació havia romàs entre els seus en la presència de l'Esperit Sant, el Paràclit, l'Esperit de la Veritat.

Aquesta identificació de l'autor de l'evangeli amb Joan, germà de Jaume, considerada com a certa durant segles, esdevingué menys segura a partir del moment que l'estudi crític de les fonts històriques va percebre la dificultat d'atribuir el quart evangeli al fill de Zebedeu, pescador de Galilea.

2. L'estat de la qüestió

Semblantment a la persona dels altres tres evangelistes, la personalitat de l'evangelista Joan resulta difícil d'identificar. La curiosa figura del «deixeble estimat», del qual parla el mateix evangeli, i la seva posició privilegiada al costat de Jesús comparada

amb la dels altres deixebles són connotacions que impliquen el significat important d'aquest personatge. Curiosament en l'Evangeli de Tomàs, dues dones, Magdalena i Salomé gaudeixen també d'una posició particular prop de Jesús a causa de l'amor. No es tracta ara, però, de fer una comparació de l'evangeli de Joan amb els escrits apòcrifs o gnòstics.

En els temps forts de la crítica històrica, autors com ara Bultmann, Dibelius, Lietzmann, Käsemann consideraren el deixeble estimat com una figura simbòlica, ideal o representativa. Es tractaria d'una pura ficció literària sense cap consistència històrica. Una conclusió tan radical, però, no va poder convèncer els mateixos deixebles d'aquests grans mestres. En efecte, Thorwald Lorenzen,¹ l'any 1971, sostenia que un estudi imparcial dels textos evangèlics demostra que el deixeble estimat es troba sempre esmentat juntament amb altres persones concretes. A partir d'aquest fet, resulta difícil de defensar una interpretació simbòlica. No seria raonable tampoc de sostenir la possibilitat d'introduir un personatge simbòlic en la tradició evangèlica. Un personatge fictici no es pot convertir en una autoritat damunt la qual es fonamentaven, a la fi del segle I, unes esglésies que no eren pas ignorants de les seves tradicions. El deixeble estimat, conegut per les comunitats joàniques i venerat com un mestre, no podia ésser un símbol.² Havia d'ésser un personatge real, un que hagués seguit Jesús en els moments crucials de la seva missió i que tingués amb el Senyor una pregona relació de confiança i de coneixement.³ Segons l'esmentat Th. Lorenzen,⁴ però, aquests fets no signifiquen que tot el que el quart evangeli atribueix al deixeble estimat sigui exacte des d'un punt de vista històric.

Alguns exegetes defensen encara que l'autor de l'evangeli espiritual és Joan l'apòstol,⁵ un dels Dotze, el deixeble estimat, tal com durant segles ha defensat la tradició cristiana. Les opinions, però, són diverses. Algú sosté que el deixeble predilecte seria Joan Marc,⁶ identificat amb el jove de qui parla Mc 14,51-55. Diversos proposen Llätzer,⁷ l'amic de Betània que Jesús estimava. Altres el consideren simplement com el símbol de

¹ *Der Lieblingsjünger im Johannesevangelium* (Stuttgarter Bibel-Studien 55), Stuttgart: KBW 1971, p. 75-82 (82).

² Cf. Jürgen BECKER, *Johanneisches Christentum*, Tübingen: Mohr Siebeck 2004, p. 61-67.

³ LORENZEN, o.c. p. 87.

⁴ LORENZEN, o.c. p. 107

⁵ Entre els molts autors moderns que defensen aquesta teoria, vegeu: F.M. BRAUN, D. MOLLAT, I. DE LA POTTERIE, G. SEGALLA, S. A. PANIMOLLE, V. PASQUETTO, D. MUÑOZ-LEÓN; cf. especialment I. DE LA POTTERIE, "Il discepolo che Gesù amava", *Atti del I Simposio di Efeso su S. Giovanni Apostolo*, Roma 1991, p. 33-56.

⁶ Cf. W. ECKLE, *Den der Herr liebhatte-Rätsel um des Evangelisten Johannes: Zum historischen Verständnis seiner autobiographischen Abdeutungen*, Hamburg: Verlag Dr. Kovac 1991, p. 213-217.

⁷ M. STIBBE, *John as Storyteller: Narrative Criticism and the Fourth Gospel* (SNTSMS 73), Cambridge: Univ.Press 1992; M.-E. BOISMARD – A. LAMOUILLE, *L'Évangile de Jean. Synopse des quatre évangiles en français*. Vol. III, Paris: Cerf 1977, p. 68. 8l.

l'església etnicocristiana, de manera que seria el representant de l'orientació carismàtica en contrast amb l'orientació institucional representada per Pere.⁸ Hi ha estudiosos que proposen identificar el deixeble estimat amb Andreu,⁹ el germà de Simó Pere; altres amb Felip¹⁰ o amb Maties.¹¹ No pocs exegetes defensen que el deixeble estimat devia ésser més aviat un personatge que no pertanyia al grup del Dotze, un deixeble d'origen palestí, de Jerusalem. N'hi ha d'altres, encara, que fan més precisions i defensen que el deixeble predilecte pertanyia a la nissaga sacerdotal. Aquesta darrera hipòtesi es difongué amb l'estudi d'A. Schweizer (1841) i és defensada avui per Maria Luisa Rigato.¹² El deixeble predilecte, per altres, seria un deixeble anònim, fundador de l'escola joànica i autor de l'evangeli o el prevere que va escriure les cartes 1 i 2 de Joan.¹³ Entre les grans monografies recents cal citar la de James H. Charlesworth.¹⁴ Amb les 481 pàgines dedicades al nostre tema no pretén altra cosa que oferir una possibilitat de «penetrar dins la fosca de la història». I és veritablement així. Després d'un estudi gairebé exhaustiu de les opinions precedents, Charlesworth proposa d'identificar el deixeble estimat amb l'apòstol Tomàs.¹⁵

Els estudiosos que han fet un elenc complet de les opinions proposades citen encara el jove ric de l'evangeli, Apol·lo,¹⁶ Judes Tadeu¹⁷ i també Judes Iscariot(!).¹⁸ El ventall és tan ampli que esdevé descoratjador.

Una interpretació bastant convincent —segons el meu parer— cerca d'aclarir el problema amb l'ajuda de les fonts patrístiques. Alguns escrits del segle II permeten de considerar que el deixeble estimat no s'ha d'identificar amb Joan, el fill de Zebedeu,

⁸ A. KRAGERUD, *Der Lieblingsjünger im Johannevangelium: Ein exegetischer Versuch*, Oslo: Universitätsverlag 1959.

⁹ E. C. J. LÜTZELBERGER, *Die kirchliche Tradition über den Apostel Johannes und seine Schriften in ihrer Grundlosigkeit*, Leipzig: Brockhaus 1840.

¹⁰ Vint-i-un anys abans del comentari al quart evangeli M.-É. BOISMARD, *Du baptême à Cana (Jn I, 19-2, 11)*, París: Cerf 1956, p. 72-73 indicà que el deixeble estimat era Felip.

¹¹ E. L. TITUS, "The Identity of the Beloved Disciple", *JBL* 69 (1950) 323-328.

¹² *Il titolo della croce. Confronto tra i vangeli e la tavoletta-reliquia della Basilica Eleniana a Roma*, Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana 2003, capítol V, «L'Apostolo ed Evangelista Giovanni: un'ipotesi o piuttosto una tesi», pp. 99-176.

¹³ U. SCHENELLE, *Das Evangelium nach Johannes* (THKNT 4), Leipzig: EVA 2/2000, p. 221.

¹⁴ *The Beloved Disciple, Whose Witness Validates the Gospel of John?*, Valley Forge: Trinità Press 1995.

¹⁵ Aquesta seria la hipòtesi de Charlesworth, que argumenta comparant l'escola joànica amb l'escola de l'evangeli de Tomàs, pp. 360-421. La mateixa identificació del deixeble estimat amb Tomàs l'havia sostinguda H.-M. SCHENKE, l'any 1986, cf. *ibíd.* pp. 417-420.

¹⁶ S. PÉTREMENT, "Apollon and the Fourth Gospel", *A Separate God: The Christian Origins of Gnosticism*, San Francisco: Harper 1990, pp. 276-297.

¹⁷ J.J. GUNTHER, "The Relation of the Beloved Disciple to the Twelve", *ThZ* 37 (1981) 129-148.

¹⁸ C.S. GRIFFIN, *Judas Iscariot: the Author of the Fourth Gospel, Which is Ascribed to St. John*, Boston: Scott-Parkin 1892; cf. H. MACCOBY, *Judas Iscariot and the Myth of Jewish Evil*, Oxford: Maxwell 1992, p. 72.

sinó amb Joan el prevere, que era a Efes. Es tracta d'un deixeble de Jesús esmentat per Papiès, que no pertanyia al grup dels Dotze.¹⁹ Aquesta opinió que es pot considerar probable evita els extrems. No nega la possibilitat de saber qui era el deixeble estimat ni pretén precisar que el deixeble estimat fos Joan, fill de Zebedeu, o un personatge de nissaga sacerdotal.

Ara ja no resta cap espai per introduir noves hipòtesis. Realment s'han exhaurit les possibilitats. Cal limitar-se a fer una consideració atenta de les fonts usades i dels arguments proposats a fi d'escollir aquella solució que des del propi punt de vista pugui aparèixer com a més fonamentada.

3. Fonts bíbliques

La crítica històrica dels textos de l'evangeli que parlen directament del deixeble predilecte ha fet sorgir, d'una part, la dificultat del seu valor històric. L'estudi d'aquests fragments evangèlics revela, de fet, la intenció teològica de l'autor, cosa que fa sorgir el dubte sobre l'exactitud d'alguns episodis que, a primera vista, es presenten com a esdeveniments reals.²⁰

En realitat, les quatre mencions explícites del deixeble predilecte (13,21-30. 31-37; 19,25-27; 20,2-10; 21,1-7.18-25) pertanyen a la segona part del llibre, anomenada el «llibre de la glòria» o «la revelació de Jesús al seus íntims». La clau per interpretar aquests quatre textos, però, es troba en el capítol 21. L'autor d'aquest capítol parla del seu mestre, el deixeble que Jesús estimava, i manifesta l'intent de remarcar *a)* la proximitat, la intimitat, la fidelitat i la comprensió del deixeble predilecte en relació amb el Senyor i *b)* justificar així la seva importància en relació amb els altres apòstols i, precisament, en contrast amb Pere. Dues característiques que apareixen en tots els quatre textos. Aquest doble propòsit, però, no significa pas que l'autor de Joan 21 hagués creat *ex toto* el perfil del deixeble predilecte com si fos una figura simbòlica o que no es tractés d'un personatge real i històric. Tal com ja s'ha indicat més amunt, no sembla pas possible que s'hagués introduït en l'evangeli una figura imaginària com a model de deixeble i com a fonament d'una tradició sòlida. Si les esglésies joàniques no haguessin conegut l'existència real d'aquesta persona, no haurien estat convençudes de la seva autoritat. En la mesura en què el deixeble predilecte és considerat com a fonament de la tradició evangèlica, cal admetre com a conseqüència que es tracta d'una persona històrica i, a més, íntimament vinculada amb Jesús. Resten obertes, però, les

¹⁹ Aquesta és l'opinió de l'important estudi de M. HENGEL, *La questione giovannea* (Studi Biblici 120), Brescia: Paideia 1998, pp. 81-130. 296-317.

²⁰ Thorwald LORENZEN, o.c., pp. 12-73; Jürgen BECKER, *Joanneischen Christentum*, Tübingen: Mohr Siebeck 2004, pp. 61-67.

qüestions següents: inclinà el cap sobre el pit de Jesús? Estigué present amb Maria, la mare de Jesús i les altres dones al peu de la creu? Corregué juntament amb Pere al sepulcre cregué primer que tots? Endevinà, el primer, la presència del Ressuscitat en el llac de Galilea? Més d'un detall esmentat en aquests relats del quart evangeli pot ésser un desenvolupament intencionat del darrer redactor, amb la finalitat d'insistir, de manera més forta, en la posició excepcional que el deixeble estimat tingué en el grup de Jesús. Queda establert, no obstant això, el principi sòlid de la personalitat real d'aquest deixeble predilecte i s'ha d'admetre també la seva particular intimitat amb Jesús. La seva identitat precisa, però, resta obscura i els detalls concrets que l'evangeli li atribueix presenten, com hem vist, molts dubtes.

A més de les quatre mencions explícites del deixeble predilecte, el quart evangeli parla de deixebles anònims en altres dos textos. Un és Jn 18,15-18. En aquest passatge s'esmenta un deixeble amic del gran sacerdot que fa entrar Pere en el patí on Jesús es

L'Últim Sopar.
Gustave Doré
(1832-1886).

trobava pres. Qui és aquest deixeble? El quart evangeli ens deixa de nou en la incertesa. Es podria suposar que davant la superioritat del deixeble anònim en contrast amb Pere, es tracta indirectament del deixeble estimat. En els textos de la segona part de l'evangeli, de fet, sempre apareix superior a Pere: en el darrer sopar, en el calvari i en la fe en Jesús ressuscitat.

L'altre text conté la vocació dels dos primers deixebles de Jesús (Jn 1,35-42), moment important del ministeri de Crist. Es tracta d'una tradició que indica la relació d'aquests dos deixebles amb Joan Baptista. El text precisa que aquests deixebles segueixen Jesús. En aquest context no és fàcil imaginar que, en el cas que el darrer redactor de l'evangeli hagués identificat un dels deixebles anònims amb aquell que després anomenarà el deixeble predilecte, no hagués donat algun indici referent als inicis del seu discipulat. Per això, Jn 1,35-42 no permet establir cap mena de seguretat.

Aquesta és la situació de l'exegesi actual sobre el nucli del nostre tema. Els textos evangèlics no revelen la identitat del deixeble estimat. Resta totalment anònima.

Formen part dels escrits joànics també tres cartes i un apocalipsi. Quina relació mantenen aquests tres escrits amb el deixeble predilecte. El Prevere o l'Ancià que escriuen la segona i la tercera carta són la mateixa persona que el deixeble predilecte?

Per respondre només queda la possibilitat de considerar els textos patrístics més antics que tracten de l'autor del quart evangeli, citen el deixeble predilecte i parlen de la tradició joànica.

4. Fonts no bíbliques

Els pares apostòlics, els apologetes i els historiadors antics són el fonament principal per reconstruir la història del cristianisme primitiu i, en concret, l'època postapostòlica, i, per tant, també de la joànica. Els estudiosos se serveixen d'aquests escriptors per recompondre un perfil de la figura del deixeble predilecte. L'ús d'aquestes fonts cristianes, però, demana una atenció molt acurada per tal de poder valorar justament les dades contingudes en aquestes fonts perquè no sempre poden resistir una veritable anàlisi crítica. Neix, per tant, la qüestió sobre el valor concret de les dades transmeses pels primers autors cristians i queda insegura la possibilitat de reconstruir, a partir d'indicis sovint incomplets i provinents d'autors diferents, la realitat històrica dels esdeveniments i el perfil just dels personatges esmentats. Per això, és absolutament necessari, abans de tot, precisar la intenció que tenia l'autor de la font emprada i tenir present la noció d'història pròpia dels diversos escriptors cristians primitius. És ben sabut, per exemple, que Ignasi, Ireneu i Eusebi testimonien, en els seus escrits, d'una manera que no pretén fornir sols dades estrictament històriques. Des de Papius fins a Eusebi, de fet, regeix el principi d'assegurar el veritable ensenyament de Jesús i de precisar el caràcter apostòlic de les grans figures del cristianisme més primitiu. Era fonamental per als autors d'aquesta època garantir la tradició apostòlica. Amb aquest

objectiu col·loquen directament en el grup de Jesús algunes persones esmentades en el Nou Testament. Segons Eusebi, gran historiador de l'Església primitiva, fidel a les fonts existents a Cesarea, resulta que Bernabé (Ac 4,36; 9,27; 11,22.25.30; 13,1) i Sòstenes (1Co 1,1; Ga 2,1) pertanyien al grup dels Setanta deixebles esmentats en Lc 10,1ss (HE I,12,1). El mateix Eusebi no va tenir cap problema per afirmar que Pere era el fundador de la càtedra d'Antioquia (HE III,36,2) malgrat l'enfrontament amb l'apòstol Pau que la seva actitud ambigua havia causat. (Ga 2,11). Consta, a més que els primers predicadors, que van començar a evangelitzar els pagans grecs, des d'Antioquia, (Ac 11,20)²¹ foren els ciutadans de Xipre i de Cirene. El mateix Eusebi —i no Polícrates— confon Felip, un dels Dotze, amb Felip, membre del grup dels set diaques de Jerusalem, entre els quals hi havia d'Esteve.²² Així l'aconsegueix fer més proper a Jesús. El Cànon de Muratori considera que el company de Pau que s'amaga darrere dels fragments del llibre dels Fets escrits en plural («nosaltres») no és altre que Lluç, esmentat en Col 4,14; Flm 24. El diaca Felip d'Ac 8,26 esdevé, a més, el proto-missioner d'Etiòpia, malgrat Ac 8,40. Marc seria el fundador de l'Església d'Egipte i Tadeu hauria predicat a Èmesa (HE I,10; II,16). Aquesta tendència continua encara avui entre els autors moderns que intenten identificar el deixeble estimat amb Llätzer de Betània (11,1-3), o amb els apòstols Maties o Andreu.

És cert que malgrat aquestes i altres confusions que es poden constatar en els escrits d'autors cristians primitius, mai no es podrà valorar prou el preciós tresor històric contingut en escrits d'Ignasi, de Papiès, de Polícrates, d'Ireneu, d'Orígenes, de Tertul·lià i d'Eusebi. Cal, però, reconèixer sempre que la noció d'història pròpia tant dels autors dels evangelis com dels escriptors cristians primitius no segueix tant l'estricta fidelitat dels esdeveniments com una orientació doctrinal i sovint també una tendència apologetica. Això no obstant, alguns textos relacionats amb la tradició joànica tenen un pes molt fort i poden projectar llum sobre el perfil del deixeble estimat.²³ Hi ha dos exemples que són importants.

El testimoni de Papiès bisbe d'Hieràpolis de Frígia (+ ca. 130) conegut a través d'Eusebi de Cesarea (ca. 260-339) posseeix una importància particular. Papiès, en efecte, distingeix dos Joans: a) Joan, esmentat entre el grup dels Dotze i b) Joan el

²¹ Els heretges seguien el mateix principi de vincular el seu ensenyament amb el dels apòstols.

²² Sobre aquesta confusió d'Eusebi sobre el text de Polícrates (bisbe d'Efes en el darrer decenni del segle II) cf. l'estudi de Maria Luisa RIGATO, *Il titolo della croce di Gesù. Confronto tra i vangeli e la tavoletta-reliquia della basilica elleniana a Roma*, Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana 2003, 153-159.

²³ Sobre el principi d'elaboració —*Konstruktionsprinzipien*— es pot consultar Jürgen BECKER, *Johanneisches Christentum*, Tübingen: Mohr Siebeck 2004, p. 48-49.

Jesús s'apareix a un grup de deixebles vora el llac. Gustave Doré (1832-1883).

prevere, deixeble del Senyor (*HE III, 39,3-4. 15-16*). El Joan prevere deia que Marc era l'interpret de Pere i que Mateu traduï de manera ordenada en hebreu *els discursos*. Afegeix que cadascú interpretà aquests discursos segons la seva manera.

Ireneu (Àsia Menor, 130-Lió, 202), parla de Joan, deixeble del Senyor, autor de l'Evangeli i de l'Apocalipsi, que romangué a Efes fins al temps de Trajà. Eusebi (*HE III,30,1*). Reporta, a més, una citació d'Ireneu que diu que Papius oí Joan.

Orígenes (+ 253/254) en la cinquena *Exegesi* sobre Joan atribueix l'Evangeli, l'Apocalipsi i les cartes a Joan, el qui es reclina sobre el pit de Jesús. Això mateix reporta Eusebi (*HE VI,25,9-10*). Orígenes, *In evangelium Johannis I,14,84* diu: «Joan de Zebedeu en l'Apocalipsi diu...».

De la consideració d'aquestes i d'altres fonts patristiques a la nostra disposició, sobre Joan i sobre el personatge misteriós del deixeble estimat, apareix clarament una primera constatació: entre els escriptors antics, els més recents són sempre els més

explícits. A la fi del segle II, ja ha esdevingut clar que el deixeble que es reclinà sobre el pit de Jesús era Joan, fill de Zebedeu, un dels Dotze i autor del quart evangeli. La tendència a unificar persones homònimes ha portat a una simplificació del problema. Per a un coneixement històric, però, aquesta conclusió que recolza sobre el testimoni de Tertul·lià, reportat per Jeroni, no resulta convincent.

5. Perfil històric

Després de la consideració que hem fet sobre les fonts, podríem intentar, encara una altra vegada, d'atribuir un nom concret al deixeble estimat. Cal que tinguem, però, ben clar que ens hem de moure en l'àmbit de la probabilitat, ja que els textos evangèlics resten sempre absolutament enigmàtics. Les fonts patrístiques, d'altra part, són testimonis dèbils i no ofereixen pas l'expressió homogènia d'un filó tradicional arcaic. Tot i així, em sembla honest, d'acord amb altres autors, de proposar una identificació del deixeble predilecte que tingui un grau de probabilitat digne de consideració. Referent a ell es poden indicar les característiques següents:

a) Es tracta d'un personatge real, històric, que ha seguit el Mestre en els moments crucials de la seva missió; ha sentit el seu ensenyament i ha viscut els esdeveniments pasquals. Al voltant d'aquest personatge s'ha desenvolupat la tradició joànica. A l'interior d'aquesta tradició la seva figura ha restat com una autoritat i com un punt de referència que ha permès el desenvolupament d'una interpretació i d'un ensenyament sobre Jesús de Natzaret que es distingeix de la tradició sinòptica. La tradició joànica posseeix unes arrels geogràfiques, cronològiques i religioses fortes que tenen el seu origen a Palestina i en concret a Jerusalem.

b) L'Ancià del qual parla Papiès d'Hieràpolis²⁴ roman la identificació més versemblant del deixeble estimat, fundador de l'escola joànica que es desenvolupà a Efes. Papiès, com hem vist, esmenta dos Joans: Joan, un dels Dotze, i l'ancià Joan, deixeble del Senyor. Aquest segon Joan permetria justificar l'atribució arcaica de l'Evangeli a un deixeble anomenat Joan sense identificar-lo necessàriament amb Joan, fill de Zebedeu, pescador de Galilea.

c) Resulta raonable considerar el deixeble predilecte com a descendent d'una família aristocràtica de Jerusalem, particularment culte, amb un coneixement rellevant de la Llei i de les tradicions jueves. D'aquesta manera s'explica millor el relleu literari i teològic del quart evangeli. Des de Jerusalem, aquest deixeble hauria anat a Efes on es desenvolupà, al seu voltant, l'escola joànica. A Efes morí el deixeble predilecte i allí es conservà la gran tradició joànica. L'origen jerosolimità d'aquest deixeble, el seu nivell social elevat, el seu coneixement geogràfic de la ciutat, la seva competència en

²⁴ Cf. Ludger SCHENKE, *Johannes Kommentar*, Düsseldorf: Patmos Verlag 1998, pp. 417-421.

l'àmbit del culte i la familiaritat amb el pensament jueu són aspectes que el fan més apte per ser el fundador d'una tradició evangèlica d'alt valor teològic i al mateix temps històric. Així es podria explicar el títol arcaic de l'evangeli «segons Joan»,²⁵ encara que l'autor del text que nosaltres posseïm avui fos d'un o de diversos dels deixebles de l'escola joànica.

d) Pretendre que el deixeble estimat sigui un habitant de Jerusalem que no sols conegués el gran sacerdot, sinó que ell mateix fos de nissaga levítica i que, fins i tot, hagués estat gran sacerdot, com pretenen alguns estudiosos, és una apreciació que pertany simplement a l'àmbit de les hipòtesis.

e) La narració evangèlica que esmenta la presència del deixeble predilecte, amb Maria, la mare de Jesús, i les altres dones, al peu de la creu (Jn 19,25-27) resulta el passatge menys convincent des d'un punt de vista històric.²⁶ La darrera redacció de l'Evangeli —en concret l'autor del capítol 21— volgué il·lustrar i completar l'autoritat del deixeble estimat amb aquest detall concret sobre la mort física de Jesús, una prova evident de la seva condició humana. La presència inversemblant d'un grup de deixebles al peu de la creu, expressa sobretot la fidelitat d'aquells que romanen amb el Mestre fins a la mort en contraposició amb aquells que van fugir. El diàleg de Jesús crucificat amb el deixeble estimat seria el premi d'aquesta fidelitat i expressió de la continuïtat de la tradició.

f) No es pot excloure la hipòtesi que considera el deixeble estimat com l'autor inicial del quart evangeli. Cal, però, tenir en compte que el capítol 21 ja suposa mort el deixeble predilecte. Aquest fet implica, per tant, que la redacció final de l'evangeli hagi estat l'obra d'un deixeble seu. La redacció final del quart evangeli podria ser posterior a la segona i tercera carta de Joan. L'autor d'aquest dos escrits podria ser l'ancià Joan, defensor de la veritable doctrina a l'interior de les esglésies.

En conclusió, cal acceptar, des d'un punt de vista històric, el caràcter aleatori d'aquesta identitat proposada del deixeble predilecte. El perfil seu que resulta de l'evangeli depèn del seu darrer redactor, aquell que escriví el capítol 21 després de la mort de l'apòstol Pere i del mateix deixeble estimat. Les fonts patristiques són fragmentàries i separades des del punt de vista cronològic i geogràfic i no sempre ens poden oferir una demostració satisfactòria, definitivament vàlida per a una recerca crítica. Romanen dues possibilitats: a) acceptar la identitat de Joan amb l'ancià de Papius o b) simplement renunciar a identificar la figura fascinant del deixeble predilecte i a donar-li un nom.

²⁵ Caldria distingir l'autor del quart evangeli i el deixeble que Jesús estimava, cf. Udo SCHNELLE, *Das Evangelium nach Johannes* (THNT 4), Leipzig: EVA 2000, pp. 3-5, 221-222.

²⁶ La presència de familiars i coneguts a l'indret d'una execució capital tan terrible com és una crucifixió de més d'un condemnat no era possible. El diàleg atribuït a Jesús clavat a la creu amb la seva mare i el deixeble estimat expressa el privilegi d'aquest deixeble. Un cop els crucificats eren morts, la situació canviava.

6. Dimensió teològica

Quina va ser la intenció del redactor actual de l'Evangelí, tenint en compte el relleu que dona a la figura del deixeble estimat? Quin perfil apareix en la darrera redacció del quart evangeli?

Una primera consideració es pot deduir del fet que les mencions explícites del deixeble estimat es troben en els moments clau de la missió de Jesús: mort i resurrecció, i en la profecia d'aquest destí continguda en els discursos de comiat. Hi ha, doncs, una intenció d'establir una continuïtat entre els esdeveniments anteriors a la passió i els fets posteriors a l'esdeveniment pasqual. Una continuïtat que no depèn sols de la presència de l'Esperit, el consolador enviat pel Pare, sinó també de l'autoritat d'un testimoni que assegura l'ortodòxia de la tradició, amenaçada per l'error cristològic, tal com ho demostren les cartes joàniques. Una ulterior intenció redaccional emergeix també de totes les mencions del deixeble estimat: la insistent rivalitat entre Pere i el deixeble estimat.

Miniatura del segle XV. Rohan Master, llibre de les hores francès. Biblioteca Nacional de París.

Tenint en compte aquestes intencions cristològiques i eclesiològiques dominants, podem explicar de manera convincent la imatge literària, o millor dit, teològica, del deixeble estimat.

a) Segons el mateix evangeli, el deixeble estimat posseeix una relació immediata amb Jesús, més intensa que la dels altres deixebles (13,23; 21,20). Ell té una intimitat amb el seu Mestre de manera semblant a com Jesús la té amb el seu Pare. En 13,25 i en 1,18 es repeteix el mateix mot «en el si, en el pit». Ell és el “deixeble predilecte” i cap més dels deixebles ha tingut una denominació semblant. El mateix apòstol Pere ha hagut d'acceptar la posició excepcional d'aquest deixeble (20,3; 21,7). Aquesta condició privilegiada és la font d'autoritat del deixeble estimat fins i tot a l'interior dels Dotze.

b) Ell ha romàs fidel en tots els moments, fins i tot en els més foscos de la vida de Jesús. A l'Hort de les Oliveres, tots van fugir (18,8) i Pere negà el seu Mestre (18,15,25); el deixeble estimat és present com a testimoni silenciós del procés de Jesús (28,15). Ell és l'únic entre els deixebles de ser present a la mort de Crist i per això esdevé, com un fill primogènit, l'executor i el continuador del darrer testament del Mestre: tenir cura de la seva mare (19,26). La seva fe pasqual precedeix la fe de tots els altres deixebles i també de Maria de Magdala (20,8; 21,7). Així el deixeble estimat compleix el sentit més pregon d'un deixeble de Jesús, d'acord amb l'escola joànica que s'expressa en 1Jn 1,1-4: «allò que hem sentit, que hem vist amb els nostres ulls, que hem contemplat, que hem tocat amb les nostres mans.» Per això pot reivindicar un testimoni de fe original i veritable, a fi que la comunitat pugui creure (19,35). La seva veritat es troba arrelada en el mateix Jesús.

c) La rivalitat amb Pere i amb les altres esglésies no joàniques ha estat modificada i equilibrada en el capítol 21. Pere posseeix una missió especial per al gran grup de cristians, una missió que ha de ser reconeguda. La seva posició privilegiada es manifesta en el canvi de nom (1,42) i en la crida del Senyor ressuscitat a seguir-lo (21,15ss). Però les esglésies joàniques no pertanyen al seu àmbit. El mateix Senyor esdevé garant del deixeble predilecte: «Si vull que es quedi fins que jo vingui, què hi tens a dir?» (21,22).

d) El deixeble estimat és el veritable cristià perquè fou el primer deixeble que acollí la fe pasqual (20,8). A ell es pot aplicar la benaurança que el Ressuscitat pronuncia davant Tomàs: «Feliços els qui creuran sense haver vist!» (20,29). El deixeble predilecte esdevé l'exemple del qui arriba a la fe sense haver vist, com tots els cristians, tret dels pocs que van ser testimonis del Ressuscitat. El deixeble predilecte demostra a la comunitat com ha d'ésser la seva fe. Ell ha viscut, de manera anticipada, aquesta plena disponibilitat a creure. En aquest sentit pot ser considerat com el deixeble que està de part de la comunitat.

e) El testimoni verídic del deixeble privilegiat és transmès i garantit per mitjà dels portadors de la tradició, esmentats en Jn 19,35 i en 21,24. L'experiència del testimoni ocular no és sols verídica, sinó que a més és transmesa de manera digna de fe a la

comunitat, a través dels segles, fins al moment present. El llegat del seu testimoni ocular, de fet, no és altre que el mateix quart evangeli. Per això el cristianisme joànnic posseeix un immens tresor de veritat que subsisteix al llarg de les generacions cristianes i que fa presents els esdeveniments que formen el teixit de la missió del Mestre i Senyor, Jesús.

7. La tradició joànnica

El relleu del deixeble estimat emergeix, doncs, de la creativitat de la seva persona i també de la tradició que s'ha format al voltant seu. El quart evangeli, de fet, és fruit d'una escola —l'anomenada escola joànnica— expressió més precisa que no pas «comunitat» o «esglésies joàniques». Darrere d'aquesta escola i darrere del *corpus* joànnic hi hagué un cap, un mestre extraordinari, que fundà aquesta escola que florí al voltant dels anys 60/70 i 100/110 a Àsia Menor. Aquest mestre realitzà una considerable activitat més enllà dels confins de la regió. Ell —en tant que *outsider* de la gran tradició— afirmava que havia estat un deixeble de Jesús i —segons els membres de l'escola joànnica— fou un deixeble molt particular, és a dir aquell qui Jesús estimava. Aquesta escola, en el sentit d'un grup al voltant del mestre ancià, va ser coneguda a Antioquia i a Roma. Es trobava arrelada, però, a Efes, i romangué viva fins a la mort del seu fundador. Poc després, els seus deixebles publicaren l'Evangeli i l'Apocalipsi.

Per explicar les apories o discontinuïtats literàries i teològiques contingudes en el text actual del quart evangeli, hi ha dues teories fonamentals: *a)* el desenvolupament d'una tradició oral o també la successió de diverses redaccions escrites, iniciades per l'Ancià cap de l'escola i posteriorment continuades pels seus deixebles i condicionades per situacions comunitàries diverses; *b)* l'obra d'una sola mà —la del cap d'escola— que degué reprendre la seva predicació o la redacció del seu text en fases diverses, d'acord amb el desenvolupament del seu pensament personal i amb les circumstàncies diverses de la vida de la comunitat.

El comentari de Rudolf Bultmann proposava com a fonament del text evangèlic dues fonts principals: els discursos de revelació i el llibre dels signes o dels miracles. Després hi intervingué la mà de l'evangelista i, finalment, l'activitat del redactor eclesiàstic. Raymond Edward Brown²⁷ suggerí, en canvi, diverses fases de desenvolupament i Marie-Emile Boismard²⁸ quatre documents: un primitiu, comú als sinòptics, i després altres tres documents escrits ulteriorment. Els comentaris més recent eviten haver de precisar les etapes de la tradició i de la redacció de l'evangeli. Segons L. Schenke, a l'origen hi ha el deixeble estimat. Després l'escola es desenvolupà a Efes i el redactor

²⁷ *La Comunità del discepolo prediletto*, Assis: Cittadella 1982.

²⁸ *Synopse des quatre évangiles*, III, París: Cerf 1977, pp. 7-70.

La ciutat d'Efes.

final es retroba esmentat en Jn 21,25.²⁹ U. Schnelle no precisa la identitat de l'autor. Considera que el quart evangeli és una obra molt evolucionada des del punt de vista cronològic i soteriològic. Les seves fonts pròpies i les perspectives postpasquals que emergeixen de l'evangeli no corresponen a un testimoni ocular dels fets. Considera que l'autor és un teòleg que ha reelaborat i reinterpretat la tradició sobre Jesús.³⁰ Recentment, l'estudi de Jürgen Becker³¹ defensa l'activitat i l'obra d'un evangelista que fou desenvolupada posteriorment pels seus deixebles. Als estudiosos que es dediquen a la interpretació narrativa de l'evangeli,³² no els interessa tant la qüestió històrica de l'autor real o la formació del text, sinó el missatge contingut en el llibre. Altres estudiosos³³ miren d'oferir una evocació del text amb l'objectiu de facilitar la contemplació del lector.

²⁹ Ludger SCHENKE, *Johannes Kommentar*, Düsseldorf: Patmos Verlag 1998, 417-421. 436-440.

³⁰ Udo SCHNELLE, *Das Evangelium nach Johannes* (THKNT 4), Leipzig 2/2000, p. 3-10.

³¹ Jürgen BECKER, *Johannesches Christentum*, Tübingen: Mohr Siebeck 2004, p. 190-207.

³² Valerio MANNUCCI, *Giovanni il vangelo narrante*, Bologna: EDB 1993.

³³ Yves SYMOENS, *Secondo Giovanni. Una traduzione e una interpretazione*, Bologna: EDB 1997, p. 114.119; Roberto VIGNOLO, *Personaggi del Quarto Vangelo. Figure della fede in San Giovanni*, Milano: Glossa 1994, considera la relació entre dos testimonis: Joan Baptista i el deixeble estimat i remarca les característiques de la intimitat d'aquest darrer amb Jesús, pp. 188-205. Una orientació sobre una interpretació existencial i psicològica del nostre tema es troba en Antoni POU MUNTANER, *El discipulo a quién Jesús amaba*, Tesis de Licencia en Teología Bíblica, PUG 2000 (Monografía encara no publicada).

A l'interior de la tradició joànica hi ha altres escrits atribuïts a Joan: les tres cartes i el llibre de l'Apocalipsi. La diversitat del gènere literari d'aquests escrits no permet pas que siguin considerats idèntics, però l'estil, el vocabulari i el contingut de les cartes pertanyen a l'àmbit de vocabulari i de teologia propi del quart evangeli. Martin Hengel³⁴ considera les tres cartes escrites per l'ancià Joan. L'Apocalipsi, en canvi, pertany a una altra mà i a una altra situació comunitària.

L'escola joànica, en els anys que tingué de vida, portà a terme no sols la missió de difondre l'evangeli de Crist i la pregona comprensió de la missió del Fill, sinó també de defensar el propi ensenyament davant l'oposició de la Sinagoga i davant del perill dels errors doctrinals a l'interior de la comunitat. El mateix evangeli es fa ressò d'aquests problemes i també de les tensions entre els deixebles del Baptista i els creients en Jesús. Són, però, les tres cartes joàniques, les que revelen les fortes tensions nascudes d'interpretacions diverses de la persona de Crist. Molts que es consideraven els veritables cristians negaven que Jesús hagués vingut en la carn.³⁵ Era l'inici d'una tendència doceta de caràcter gnostitzant que portaria a l'escissió de l'escola i finalment no sols a la seva desaparició sinó també a una certa desconfiança envers el quart evangeli.

L'escissió interna de la comunitat joànica clarament manifesta en les tres cartes joàniques no sembla pas que fos superada per la intervenció de l'Anicià, autor d'aquestes cartes. La crisi amenaçà les esglésies i a la fi portà l'escola a la seva fi.

D'altra banda, l'evangeli de Joan fou un dels punts de referència de l'heretgia monatanista. El prevere romà Gai sostenia que els escrits de Joan no concordaven amb els altres apòstols. El quart evangeli, posteriorment, va ésser objecte d'una exegesi gnòstica. Ireneu de Lió, cap a la fi del segle II, es lamenta d'alguns cristians que refusen l'evangeli de Joan. Els textos de Nag Hammadi, de fet, indiquen que els gnòstics valentinians van usar el quart evangeli.³⁶

El relleu de la tradició, de l'escola i dels escrits joànics vencé, però, les oposicions i l'evangeli i les cartes van ser considerats escrits fonamentats sobre el testimoni apostòlic. Més tard ho fou també l'Apocalipsi.

8. Conclusió

La hipòtesi considerada com a més probable es pot sintetitzar de la manera següent: el nom de «deixeble predilecte» correspon a un deixeble de Jesús que no formava part

³⁴ O.c. pp. 105-130.

³⁵ Cf. P.-R. TRAGAN, "Las fórmulas de fe en las cartas de S. Juan. Contribución a la historia de la cristología juánica", en *Mysterium Christi. Symbolgewart und theologische Bedeutung. Festschrift für Basil Studer* (Studia Anselmiana 116), Roma 1995, p. 79-106.

³⁶ Martin HENGEL, *La questione giovannea* (Studi Biblici 120), Brescia 1998, pp. 21-78.

del grup dels Dotze. Aquest deixeble devia ser aquell Joan —diferent del Joan, fill de Zebedeu— del qual dóna testimoni Papiès. Nascut a Judea i pertanyent a un àmbit socialment elevat, molt proper a Jesús, aquest deixeble esdevingué, després de la mort i resurrecció del Senyor, l'iniciador d'una predicació i d'una interpretació originals i molt profundes de la vida i l'obra de Crist. Des de Palestina passà a Àsia Menor, a Efes, on fundà un moviment d'evangelització i esdevingué el cap de l'anomenada escola joànica, durant molts d'anys. D'aquesta prové l'evangeli, les cartes i l'Apocalipsi de Joan. Els seguidors d'aquest Joan, li van donar l'apel·latiu de «deixeble predilecte», nom que entrà en la darrera redacció de l'Evangeli.

Si no s'accepta aquest resultat, cal acceptar de quedar-se sense resposta a la qüestió o bé entrar, com han fet molts, dins la selva de les hipòtesis que he esmentat a l'inici d'aquestes reflexions.

Mans

Exposició ceràmica

per Montserrat Aixalà i Blasco¹

El Salm 33,3 diu en la traducció catalana de la BCI: «Dediqueu-li un càntic nou, toqueu acompanyant l'aclamació». És una invitació a lloar el Senyor amb un cant que ha de ser nou —inoït— i aquest cant ha d'anar acompanyat de música que ha de ser executada amb art. Aquest matís important del text hebreu no ha quedat recollit en la nostra estimada *Bíblia catalana: traducció interconfessional*.

Les fotografies que trobareu a continuació amb els comentaris que les acompanyen són el resultat de la meua lectura «amb art» d'alguns fragments de la Paraula de Déu. La lectura, la meditació i la pregària han pres forma de mans de ceràmica. El gres i els esmalts amb forma de mà humana he intentat que expressessin aquest Misteri inefable que ens agombola i ens ofereix la felicitat.

Desitjo que la contemplació d'aquestes figures de mans us porti secrets ressons del que jo he experimentat a partir del do de la Paraula de Déu.

¹ La Montserrat Aixalà, membre de l'ABCAT, de Torroja del Priorat i autora d'aquesta obra ceràmica, us ofereix la possibilitat de contemplar en directe aquestes mans inspirades per la lectura de la Paraula de Déu. L'exposició és itinerant.

Primera mà: **BENEDICCIÓ**

Déu veié que tot el que havia fet era molt bo (Gn 1,31)

Orientació de la postura de la mà

Mà i avantbraç amb un petit moviment d'inclinació; els dits junts i abaixats cap a terra signe d'imposició i benedicció.

Aquesta postura, amb les dues mans, també pot servir per impartir la benedicció de Déu i invocar l'Esperit Sant, quan l'assemblea prega reunida.

Colors

Predominen els tons blaus, com a signe de l'aigua; també ens recorda els colors que ens donen les fotografies en contemplar la Terra des de fora de l'atmosfera.

Segona mà: **TREBALL**

Llavors el Senyor-Déu va modelar l'home amb pols de la terra (Gn 2,7)

Orientació

La mà i l'avantbraç plantats a la terra, el polze dins el palmell, com un signe de protecció i recolliment, els altres quatre dits mig tancats com volent agafar quelcom. Per treballar ens cal bellugar els dits, la mà i el braç...

Colors

Predominen els colors terrosos, com a signe del sòl. L'esforç i la dedicació amb tonalitats diferents. La mà encerclada recordant-nos la terra. El groc expressa la diversitat de feines i treballs de cadascú.

Tercera mà: **ALEGRIA**

*Aclama Déu, tota la terra. | Canteu la glòria del seu nom, |
canteu la seva fama gloriosa (Sl 66,1-2)*

Orientació alegre de la mà.

Avantbraç i mà fermes, dits enlairats, bellugadissos i oberts, senyal d'alegria i de petició. Quan un està content, se li fa difícil quedar-se quiet i callat. No passa desapercebut!

Colors

Predominen els tons verdosos i marrons, signes d'esperança i d'alegria.

Quarta mà: **LLIBERTAT**

No posis morrió al bou mentre trilla (1Co 9,9b)

Orientació de la vida

Avantbraç plantat a terra, mà enlairada, els quatre dits oberts i amb postures i moviment diferents, com la dansa de la vida. El polze recollit dins el palmell de la mà, tot reposant, com en moments de descans tranquil i de pensament asserenat...

Fem com una comparació de les nostres vides: cadascú escull els ritmes i els registres per a la seva dansa. Sentim que anem per la vida amb la música de les nostres llibertats.

Colors

Predominen els tons de la natura: integració entre l'home i la terra.

Cinquena mà: **MÀ DE DÉU**
A Déu, ningú no l'ha vist mai (Jn 1,18)

Orientació de la postura de la mà

És la mà dreta, no hi ha cap representació de rostre humà. És una mà que sempre sol tenir la mateixa postura, el polze toca el dit anular i els tres restants enlairats; l'índex i el cor amb una postura oberta com la de la v, quan es refereix a la figura de Déu Pare. És el signe que s'utilitza per explicar-nos que Ell és principi i fi, alfa i omega, camí i vida. Amb aquest signe de la mà, ens mostra que ens guia, ens ensenya, ens beneeix i ens estima a tots nosaltres, tant si nosaltres l'estimem com si no.

Colors

Tons blaus: signe de vida a la terra.

Sisena mà: **PRIMITIVA**
Déu veié que tot el que havia fet era molt bo (Gn 1,31)

Orientació

La més "humana" la més "terrestre", forta i dura, davant la vida, pastada i elaborada com les altres mans. No hi ha diferència entre les unes i les altres, sols que li costa desenganxarse de la terra. Els seus quatre dits junts, amb un cert moviment, el polze estirat i obert, com cercant quelcom, l'avantbraç i el canell forts i segurs, que donen seguretat a la mà.

Colors

Predominen els tons terrosos enfosquits.

Setena mà: **MÀ DEL CRIST**
*El seu amor per nosaltres és immens,
la fidelitat del Senyor durarà sempre (Sl 117,2)*

Orientació

Benedicció i ensenyament: l'anular i el petit abaixats i inclinats cap a terra. Ell ha viscut entre nosaltres; s'ha fet home. Aquesta mà sempre va lligada a la figura del Crist. "Crist" és la traducció grega de l'hebreu "Messies"; en català vol dir "Ungit". Aquest gest de la mà dreta sempre ens beneeix. A la mà esquerra el trobem que porta, com un paper enrotllat, o un llibre, signe de la Paraula. Les postures de les mans són una bona mostra de l'ensenyament cristià; les mans no parlen, però sabem el que ens diuen sols mirant-les. Són la veu callada de les mans!

Colors

Predominen els tons clars i suaus, sense cap mena d'arrogància per no cridar l'atenció, ni amb el color, ni amb la posició de la mà, ni amb la dels dits.

Vuitena mà: **UNITAT**
*Ells, doncs, trobant-se reunits, li preguntaren:
«Senyor, és ara que restabliràs el Regne a favor d'Israel?» (Ac 1,6)*

Orientació

Tots els dits junts? Per poder canviar el que no ens agrada, sempre hem de posar-nos d'acord, fins i tot amb nosaltres mateixos, el cor i la ment. Els sentiments i la raó són necessaris i ens cal que baixin i estiguin units. No sempre coincideixen, ens costa trobar la pròpia unitat. Els col·lectius arreglem molts problemes, però resulta difícil que puguin ser la solució de tot.

Colors

Predominen les tonalitats de marrons, grocs i verds; unitat i diversitat entre el món i les persones. Els tons de la peça es confonen amb els de la terra.

Novena mà: **DUES CARES**
El temps que vivim és el pas d'una ombra (Sv 2,5)

Orientació

Una sola cara amb moltes imatges. Aquest avantbraç ben plantat a terra, la mà plana, els dits entreoberts aparentment sense cap signe, ni moviment estrany, una mà plana que més aviat ens vol mostrar quietud, o ens indica que ens aturem. En la nostra vida, si no fem uns moments de silenci, si no ens parem, ens serà molt difícil saber què és la nostra existència. Com molt bé ens diu el llibre de la Saviesa: “La vida passa com un núvol, sense deixar rastre” (Sv 2,4)

Colors

Tonalitats blaves, amb tocs marrons.

Desena mà: **CEL, TERRA**
Quan miro el cel que han creat les teves mans (Sl 8,4)

Orientació del títol

Tenim dos noms, moltes perspectives i es tracta de la mateixa mà. Pràcticament les mateixes tonalitats i dues paraules per una sola peça. Vol ser una interrogació dels nostres sentiments i de la nostra actuació davant la vida i la certesa de la mort. Som lliures de mirar el cel i contemplar-lo amb ulls d'artista, de pagès o de científic... Realment totes les mirades són molt vàlides i sempre descobrirem senyals i signes de la meravella que contenen.

Tu, com te'l mires? Jo amb els ulls de la fe i dels sentiments que es troben en mi. Tu també saps molt bé que tens sentits i sentiments i que

moltes des les vegades no coincideixen amb els dels altres. No importa! Saber descobrir que no tot és vàlid per a tothom és extraordinari! Ens marca tots els colors i tons de la vida, però, potser el que no sabem és que Déu sí que és vàlid per a tots. A Ell no li importa el que penses: ja ho sap. Li importes sols tu.

Orientació de la postura

Ens recorda el signe de la mà número set, l'utilitzem moltes vegades, aquesta postura. És tan humana com d'altres.

Colors

Tonalitats molt clares, pràcticament blanques, s'entreveuen tons marronosos molt clars i algunes tonalitats de blaus insinuades en el palmell.

Onzena i dotzena mans: **DUES OPCIONS I QUATRE POSSIBILITATS**

Ningú no recordarà el nostre nom, tothom haurà oblidat les nostres obres (Sv 2,4)

Orientació de les dues mans

Aquestes dues peces estan dedicades a tu. Són dues oportunitats per descobrir que hi ha molt a dir, que tot té més d'una possibilitat. Les dues mans estan obertes al diàleg, ens comuniquen, expressen, conversen. Són la dreta i l'esquerra; molt bé podríem dir que poden representar la dona o l'home. El món dels humans és un dels camins que ens condueix a la diversitat i a la llibertat. Mai no podrem estar en dos llocs al mateix temps. Ni podem dir una cosa si abans no l'hem pensada. Però segur que podem fer camí, per senders diferents que ens portaran allà on mai potser no haurem pensat... Sense saber-ho, potser ens conduiran a la felicitat.

Colors:

Les dues mans tenen els mateixos esmalts. Sols canvia la forma com estan col·locats: la mà esquerra és una cuita feta amb reducció i la mà dreta és cuita amb oxidació. Els resultats podem comprovar que canvien.

<http://www.cecot.es/concursbiblic/>

<http://www.universitaties.net/>

Trobada bíblica a Tarragona

El dissabte 30 de setembre, vam participar unes quantes persones del grup bíblic de la parròquia de Sant Josep de Calassanç de Barcelona a la trobada anual de socis de l'Associació Bíblica de Catalunya.

Al Seminari de Tarragona, vam rebre el magnífic acolliment de costum. A l'hora assenyalada, ens trobàvem gairebé 100 persones a la sala d'actes de la nova seu del Museu Bíblic. La sessió va començar amb una pregària que ens havia preparat el P. Agustí Borrell, secretari de la nostra Associació Bíblica de Catalunya. Abans de començar la conferència, Mn. Joan Aragonès ens va adreçar unes paraules plenes de saviesa i bon humor com les que trobem en els seus llibres *Pessics* i *Pessigolles*, que de ben segur són coneguts dels lectors del BUTLLETÍ.

A continuació, el Sr. Joan Ferrer, director del nostre BUTLLETÍ, ens va fer una exposició encertada, intel·ligent i amena sobre "La Veritat dels Evangelis".

En primer lloc, va posar de relleu el bon humor de Déu davant certs esdeveniments recents com són la publicació del llibre *El Codi da Vinci* i la difusió mediàtica de l'Evangelí de Judes. Déu se'n riu a pler davant de tot això. No hem d'esverar-nos com pretenen els promotors de tantes confusions.

Voldríem ser fidels al missatge que en Joan Ferrer ens va anar inculcant amb saviesa bíblica i amb l'entusiasme d'una persona que estima de debò la Paraula de Déu. Permeteu-nos fer ressaltar els punts que ens van semblar més importants:

La Paraula de Déu és un do de Déu a l'Església. Cal capbussar-nos en els evangelis, perquè Jesús, home misteriós i inefable, és l'accés que tenim a Déu i ens en dóna l'única imatge. No preguntem, doncs, quina és la veritat o què és la veritat de l'Evangelí. Preguntem *qui* és la Veritat de l'Evangelí i tindrem la resposta: és una persona, Jesús. Ell és camí, veritat i vida.

Joan Ferrer

La Paraula de Déu no és dictada, com ho és l'Alcorà per exemple, sinó inspirada i encarnada, i fou escrita des de la fe. Els evangelis expressen com Jesús va ser recordat; ho llegim en el passatge evangèlic dels deixebles d'Emmaús: el van recordar com “un profeta poderós en obres i en paraules” (Lc 24, 19).

El Regne de Déu és el cor de l'Evangeli. Podem dir que és el tren que ens porta a destí (és el tren de l'evangeli, al qual cal enfilarse). El Regne de Déu és Déu mateix. Les històries de l'Evangeli —sobretot les paràboles— ens parlen del Regne de Déu. En aquestes històries, hi ha coses que no passen gaire en la vida de cada dia, per exemple, perdonar deutes (Lc 18, 27); però sí que passen en Déu. Així entrem en l'experiència que Jesús fa de Déu.

Què és la salvació? És una pregunta mal formulada. Només cal llegir la trobada de Jesús amb Zaqueu, i veurem que, amb Jesús, entra la salvació en aquella casa (Lc 19, 9). La pregunta correcta és : *Qui* és la salvació? La salvació és Jesús.

Després de mitja hora de descans (conversa, estirar les cames al voltant de la catedral...), vam retrobar-nos a la mateixa sala d'actes, on el Sr. Andreu Muñoz, director del Museu Bíblic, ens va adreçar la paraula amb l'ajuda d'un audiovisual, que explica el que és i representa el museu. Es notava que estima molt el Museu, en el qual ha fet i fa una magnífica tasca. A continuació, fem un resum del que va dir:

El Museu està situat a l'anomenada “Casa dels Concilis”, lloc molt representatiu per a Tarragona i per a tot Catalunya, lloc de celebració dels concilis de la Tarraconense. Aquesta nova seu del Museu Bíblic va ser beneïda i inaugurada el 10 d'abril d'enguany. Abans estava a la tercera planta de l'Arquebisbat.

El moment de l'acollida i les inscripcions a la trobada.

La taula de la presidència. De dreta a esquerra: Agustí Borrell, Joan Aragonès, Miquel Barbarà, Joan Magí i Joan Ferrer.

Andreu Muñoz

Va començar el 1930 amb l'impuls de Mn. Josep Vallès.

La resolució número 53 del darrer Concili Provincial Tarraconense (1995), parla de la necessitat de progressar en la formació bíblica. El Museu és un bon instrument de formació i d'evangelització.

Gran influència de la Bíblia en la cultura universal. Importància per al diàleg interreligiós. També hi veiem la dimensió transcendent de Déu, o sia, que el missatge ultrapassa el temps i l'espai.

Heus ací el que ens va semblar més important de cada sala:

Sala Arquebisbe Ramon Torrella

(Formació i transmissió de les Sagrades Escripures)

- Facsímil del Còdex Vaticà, del segle IV, en grec.
- La Bíblia de Bonifaci Ferrer: la primera en català.
- La Bíblia Àurea, de l'any 2005.

Sala Arquebisbe Lluís Martínez Sistach

(Descobreix Terra Santa)

- Maqueta de Terra Santa, de principis del segle XX.
- Jardí bíblic.

Sala Arquebisbe Jaume Pujol

(Dels orígens fins a l'Èxode)

Una instantània de les persones assistents a la conferència d'Andreu Muñoz.

El dinar compartit amb què va acabar la trobada.

- Peces del paleolític i del neolític de Terra Santa.
- Rotlle de la Torà (del segle XVII dC, d'una sinagoga alemanya).
- Materials mesopotàmics: a Mesopotàmia, on hi havia una civilització molt avançada, hi ha els orígens remots del poble de Déu.
 - Importància també de la cultura egípcia: cocodril de Tebes (els animals temuts eren venerats); rèplica de la pedra de Rosetta (llengua jeroglífica –sacerdotal–, demòtica i grega). En desxifrar la llengua jeroglífica, es van obrir les portes de l'egiptologia, la qual cosa va tenir gran influència en els coneixements bíblics.
 - Cosa fantàstica és el túnel que representa el pas del Mar Roig, amb jocs de llum i amb pintures d'una artista d'Amsterdam.

Sala Mn. Josep Vallès

(De la conquesta de Canaan fins als Macabeus)

- Maqueta del tabernacle.
- Rotlle del llibre d'Ester (del segle XVII dC).

Sala Mn. Salvador Ramon

(Època romana)

- S'ha descobert un tram de mur romà de l'època de Tiberi o Claudi, o sia de l'època apostòlica.
- Maqueta del temple de Jerusalem feta a mà amb alabastre de Sarral.
- S'ha aprofitat una cisterna per representar-hi una escena de la comunitat monàstica dels essenis de Qumran.
- Reproducció del “Llençol de Torí” i del “Sudari d'Oviedo”.
- Llànties i unguentaris.

Sala Mn. Joan Magí

(Expansió de l'Evangeli: de les primeres comunitats fins a l'època bizantina)

- Basílica paleocristiana.
- Reproducció d'un mausoleu funerari: tema de l'orant amb els braços estesos que representa l'obertura de l'ànima a Déu.
- Mort: tema de Jonàs.
- Baptisteri octogonal.

L'audiovisual acaba amb aquestes paraules que ens fan veure encara més el relleu que pren un museu bíblic: “aula viva al servei de l'evangelització i de la cultura”.

A continuació vam anar a visitar el Museu. Fou una visita ràpida. Sort de la preparació anterior! Tots ens vam quedar amb moltes ganes de tornar-hi; i... ho pensem fer!

L'Esperança ens anava recordant que s'acabava el temps de visita. Era l'hora del dinar de germanor; tots, doncs, cap al menjador del Seminari.

Després de dinar, en el mateix menjador, es van tractar algunes coses puntuals d'interès per als socis de l'ABCAT.

En Joan Ferrer, parlant de la publicació del BUTLLETÍ, del qual és director, va demanar articles i informacions.

Mn. Joan Magí, president de l'ABCAT, ens va informar sobre les trobades de biblistes catalans dels primers dies de gener, i d'altres trobades més àmplies com són les trobades del sector mediterrani de la Federació Bíblica Catòlica. També va parlar de les publicacions que aviat sortiran: les carpetes de l'Apocalipsi i de l'evangeli de Joan per als grups bíblics.

Mn. Armand Puig ens va parlar de la publicació del "Corpus Biblicum Catalanicum" i va posar de relleu la importància i el valor que té publicar en català.

Per acabar, Mn. Miquel Barbarà, vicari general de l'arxidiòcesi de Tarragona, ens va encoratjar a tots a valorar la pastoral bíblica.

Grup bíblic de la parròquia de Sant Josep de Calassanç - Barcelona

Reunió de la Subregió Europa sud-oest (ESO) de la Federació Bíblica Catòlica Malta 2006

Recordeu el naufragi de Pau en el seu viatge de la captivitat vers Roma (Ac 27,27-44)? Van poder arribar a terra, a l'illa de Malta. Lluc ens explica tota una sèrie d'esdeveniments durant els tres mesos de sojorn de Pau a l'illa (Ac 28,1-11).

El dimecres dia tretze del passat mes de setembre, un petit grup de la nostra ABCAT: la Dolors i el Joaquim, el Josep i el Joan, arribàvem també a l'illa bíblica. No era pas el resultat del naufragi d'una nau adramitena, ja que nosaltres féiem el viatge pel cel i no pas en un núvol sinó en una aeronau maltesa. L'aterratge és prou bonic i emocionant ja que quan arribes des de dalt veus pràcticament tota l'illa (320 km quadrats, uns 27 km de llarg per 14 d'ample en els punts més distants); quan baixes tens la sensació que l'aparell farà cap a l'aigua. Era de nit, tot ple de llums, es veien diversos perfils de façanes d'esglésies il·luminades. Ensenyem el carnet d'identitat (Malta forma part de la Unió Europea, tot i que l'euro no s'hi establirà del tot fins a l'any 2007), recollim les maletes i contractem un taxi. El taxista, per l'esquerra de la carretera (herència anglesa), ens porta a Rabat, al Seminari Arquebisbal. Era tard però ens esperava el rector i ens acompanyà tot seguit a les habitacions preparades.

El dijous dia 14, al matí ja podem contemplar les instal·lacions i edificis de la nostra residència, la seva distribució i els jardins i camps que l'envolten. Ens trobem al planell central de l'illa, lloc ideal per a la seguretat i la defensa. No ens ha d'estranyar que l'hagin habitat ininterrompudament des dels primers habitants vinguts de Sicília per allà el quart mil·lenni abans de Crist fins ara. Els romans (200 aC) hi van construir la capital. L'anomenaren Melita, nom que també posaren a l'illa. Els àrabs (870 dC) hi construïren, a la part oriental i més alta, una ciutadella amb muralles, fossat i camp obert de protecció. La part emmurallada l'anomenaren Medina («la ciutat») i la resta de la part habitada Rabat («el suburbi»). Aquests noms s'han conservat fins al dia d'avui. Nosaltres vivim a l'extrem de la part sud-occidental de Rabat. L'elevació del planell ens permet contemplar el bonic paisatge de camps i poblets vers la part oriental de l'illa. El conjunt edificat inclou el seminari, la facultat de teologia, la residència i una escola. Capella, sales de reunió i menjador amb cuina dirigida per monges i amb treballadors seglars.

Què hi fem a Malta, aquest quartet de l'ABCAT? Hem vingut per feina, a la reunió anual del grup ESO: els membres de la Federació Bíblica Catòlica que treballem en l'animació bíblica de la pastoral en l'Europa sud-occidental. Però la feina s'inaugura

amb el sopar d'avui al vespre i nosaltres hem volgut aprofitar les nostres facilitats de vol arribant un dia abans per fer un tomb per l'illa.

Un mossèn de la casa ens ajuda a contractar un taxi i ens dirigim vers l'orient de l'illa, cap a la ciutat del port principal de Malta: La Valetta. La ciutat mostra les empremtes que ens parlen dels cavallers de l'Orde de Sant Joan. Sobretot l'església conventual que l'any 1876 passà a ser co-catedral amb la de Medina. Podem contemplar, entre d'altres coses, l'esplèndid paviment format pels epitafis sepulcral de marbre a tots colors, les pintures de les voltes, els quadres de Caravaggio i la gran col·lecció de tapissos. Creuem pràcticament la ciutat a la vista del mar contemplant les grans fortificacions i escoltant el so de la gran campana que cada dia a les dotze fa memòria i demana una pregària per tots els defensors de l'illa. Visitem també l'anomenada Església del Naufragi de Sant Pau, on es guarda i es venera la relíquia del braç de l'Apòstol, també hi veiem els marbres de colors a terra, les pintures al sostre, imatges a les capelles i peces de valor dins de vitrines.

El dinar senzill i casolà en un petit bar ens refà les forces i, amb un altre taxi, anem a Paola on ens quedem amb les ganes de veure l'Hipogeu, perquè s'ha de demanar dia i hora amb molta antelació, podem veure, però un dels temples de Tarxien. Tenim temps d'anar a Mosta, al centre geogràfic de l'illa, admirem l'església de disseny inspirat en el Pantheon de Roma i veiem, a la sagristia, la bomba de cinc-cents quilos que hi caigué, sense esclatar, l'any 1942. Ens decidim a pujar a l'autobús, una sola entrada al davant i sense porta, tot ple d'escrits religiosos i d'imatges penjades, ens deixa tocant la porta principal de La Valetta i seguim el nostre recorregut per esglésies i carrers fins a vora mar, al lloc de trobada pel sopar. Allí, a l'hora convinguda, arriben els companys del

Tarxien

treball programat aquests tres dies. Sopem amb alegria i un microbús ens fa arribar altra vegada al Seminari de Rabat.

El divendres dia 15 de setembre, després d'esmorzar, la pregària enceta la nostra reunió matinal a les 9. Joseph Stricher, francès, coordinador de la nostra subregió ESO, ens proposa els horaris i la distribució dels temes a tractar i passem tot seguit a una ràpida presentació dels membres presents a la trobada. Grace Cilia és l'amfitriona maltesa, ens dóna la benvinguda i ens explica el funcionament de la casa pel nostre sojorn. Gérard Billon, francès, company del Joseph. Luis Martínez i Tom Osborne, pares de família, representen Luxemburg. Florencio Abajo, sacerdot operari aragonès, director de la Casa de la Bíblia, ve de Madrid. Marcel Durrer, caputxí de la "Suisse romande", on es parla el francès. De Suïssa també ve Ernesto Borgui, pare de família que ha vingut amb la dona i el fill, és un nou membre que s'incorpora aquest any i representa l'A.B.S.I. (Associazione Biblica della Svizzera Italiana). Alexander Schweitzer, alemany, secretari general de la FBC. Christiane Cloutier-Depuis representa la SOCABI de Quebec i ve del Canadà com a invitada. Finalment ens presentem els quatre de l'ABCAT.

Han excusat la seva absència Ferdinand Poswick, germà benedictí de Maredsous, de la Bèlgica de parla francesa; Marie-Philippe, germana benedictina, també de la Bèlgica de parla francesa, i el germà Adrian Graffy d'Anglaterra.

No en sabem res dels portuguesos.

Cadascun de nosaltres explica les activitats realitzades aquest darrer any pel grup o organització que representa. Com que ja ens les havíem enviat per escrit, ruta correu electrònic, les intervencions permeten aclarir, assabentar-nos millor i enriquir-nos de la tasca comuna en l'animació bíblica de la pastoral. El matí ha passat volant.

A les 12 anem a dinar. El nostre grup sempre beneeix la taula cantant en català i els altres s'hi afegeixen. L'amistat i l'alegria acompanyen el bon dinar.

La sessió de la tarda comença a les tres amb la informació de l'Alexander, el secretari general de la FBC.

Ens parla de la Xina on es viu un creixement de fe sense precedents. L'Església oficial (tolerada i enquadrada dins del règim polític) i l'Església clandestina (fidel a Roma) tenen força bones relacions. Hi ha bones perspectives des del punt de vista bíblic i molta manca de material i de formadors. La Federació ha decidit fer-los arribar material i està elaborant un projecte de formació pels biblistes xinesos a Terra Santa durant trenta dies entre gener i febrer del 2007.

Ens parla d'un projecte de Simposi sobre l'ús i l'abús de les Santes Escripures dins les religions monoteistes. Ens demana ajuda per a preparar-lo. Ens informa també del sínode sobre la Paraula de Déu. A més de les conferències episcopals d'Itàlia i Filipines, també l'han demanat altres conferències episcopals de l'Àfrica i de l'Amèrica Llatina. Ens pregunta què podem fer per interessar també els altres bisbes europeus perquè

Sessió de treball.

el demanin. (Ara ja no cal fer res: el Papa Benet ens ha passat al davant convocant el sínode per a l'octubre del 2008).

En reprendre la sessió de la tarda després del petit descans, decidim treballar una hora i mitja més després de sopar a fi de tenir temps de poder veure i parlar demà amb l'arquebisbe.

Continua la informació del secretari general amb el tema de la VII Assemblea Plenària de la FBC. La reunió es farà a l'Àfrica, concretament a Tanzània, per les raons següents: hi ha una Església viva; s'hi compromet la seva conferència episcopal; tenen lloc per poder acollir l'assemblea; hi ha un clima correcte. Element desfavorable: per a moltes delegacions és més car el vol a Dar es Salam que a Nairobi. Per això també es parla de solidaritat per ajudar les delegacions més necessitades i llunyanes en les despeses del transport. A tots ens sembla bé i en certa manera ens hi impliquem, evidentment que ho hem de consultar a les respectives organitzacions, com és ara, nosaltres a l'ABCAT. Com que l'assemblea és l'any 2008, podrem fer les nostres ofertes durant la reunió del 2007.

A les sis de la tarda fem la celebració de l'Eucaristia, amb presidència francesa i participació anglesa i maltesa.

El sopar és a les 7 i tenim sorpresa: la Dolors celebra avui la seva santa patrona i ens fa participar d'aquesta festa. Brollen cants de felicitació que l'omplen d'emoció i alegria.

A tres quarts de nou comencem la sessió nocturna per acabar de parlar de la propera assemblea plenària. Tots hem donat ja fa temps el nostre punt de vista quan ens el van consultar. El ventall de reflexions és llarg: com fem servir l'Escriptura quan afrontem la dimensió social de la fe? Quan afrontem temes generals de justícia i pau cal evitar

les trampes del concordisme i del fonamentalisme. Què s'ha de fer perquè l'assemblea produeixi quelcom eficaç en terra africana? Per Benet XVI, en nom de la raó, no és correcte dir que Déu exigeix la guerra santa. Això s'ha de dir tant als musulmans com als cristians. Com promoure una lectura raonable i crítica dels textos bíblics? Com afavorir l'aprenentatge d'una manera sana de llegir les Escripures que condueixi a la vida?

De fet, calia esperar la trobada dels coordinadors i del Comitè Executiu per arribar a un acord. En el moment de fer aquest escrit ja tenim els resultats de l'esmentada reunió feta a Munic del 5 al 9 d'octubre passat. Tema proposat: «La Paraula de Déu: font de reconciliació, de justícia i de pau.» Lloc proposat: Dar es Salam (Tanzània). Data proposada: del 25 de juny al 2 de juliol del 2008. Totes aquestes propostes s'han de confirmar.

El dissabte dia 16 de setembre esmorzem una mica abans i a dos quarts de nou pugem al microbús que ens porta a Floriana, tocant La Valetta, a la cúria. Aquí, després d'una petita visita a l'edifici, ens rep l'arquebisbe de Malta amb molta cordialitat i una gran senzillesa d'estil. És un home gran, bondadós, obert, rialler i acollidor. Ell viu a Medina, molt a prop nostre, volia venir personalment a trobar-nos al seminari, però li ha sorgit un contratemps i li sap greu el nostre desplaçament a la cúria. Ens parla de la necessitat de llegir la Bíblia en la llengua materna (el maltès en el seu cas) des de petits a casa i a l'escola, de les dificultats i els esforços per aconseguir-ho i de la seva confiança en tots els qui treballen en l'animació bíblica de la pastoral. Ens dóna les gràcies per les nostres reunions, ens anima a seguir sempre endavant, ens dóna la seva benedicció i ens fem la foto. La Grace ens deia i ens continua dient que sol parlar poc; es veu que amb nosaltres ha fet una agradable i agraïda excepció.

Queda poca estona per al dinar. El microbús torna a Rabat, però el quartet de l'AB-CAT baixem en passar vora la porta de La Valetta. Aprofitem el temps lliure fins a les tres de la tarda per veure el museu arqueològic i el parlament. Dinem en una pizzeria, agafem l'autobús de Rabat i ens queda temps per a veure la cova i les catacumbes de sant Pau. Tornem al seminari, a peu, en quinze minuts.

El treball de la tarda ens situa en els esforços que es fan per aconseguir la pràctica d'una lectura integral i completa dels llibres de la Bíblia. El Tom, a partir d'una exposició treballada per ell i que ja portàvem des de casa, enceta un diàleg molt profitós que fem entre tots. L'Alexandre ens diu que Europa està més habituada a l'anàlisi historicocrítica o bé a l'ús litúrgic i catequètic amb els textos desvinculats del seu context i de la unitat de cada llibre; en canvi a l'Àsia, al Japó i a l'Àfrica, se'ls miren com a una entitat que s'ha de respectar dins del seu context, els interessa menys les condicions de producció dels textos. Veiem la necessitat de treballar en les dues línies, sense perdre mai de vista que els textos tenen una història de formació, de relació i de redacció. Ara els tenim tal com ens han arribat en l'última redacció. No hi ha dubte que els paral·lels ajuden molt a comprendre els textos i que s'han de tenir en compte.

Amb l'aportació i la intervenció de tots s'anima i s'enriqueix el diàleg i el temps corre molt de pressa. Arriba l'hora de la celebració eucarística, dos quarts de set de la tarda. És la missa del diumenge 24 durant l'any. Presideix el Florencio, en castellà; el Tomas dirigeix la part musical. Cantem el *kirie* en grec i el glòria en llatí. El Joaquim fa la primera lectura en català; el Joan canta el salm en català i tots responen cantant en la mateixa llengua; la Grace fa la segona en maltès, cantem l'al·leluia i el Josep llegeix l'evangeli en català. La pregària eucarística II és concelebrada en castellà, italià i català. Cadascú resa el parenostre en la pròpia llengua. Una Pentecosta actual.

Després de sopar tenim ganes d'estirar les cames i la Grace ens encamina a Medina, la capital de Malta i seu de l'arquebisbe. La caminada fins a la ciutadella dura uns vint minuts. Admirem el fossat il·luminat, ara ja no hi ha el pont llevadís, però a la petita plaça darrera la bonica porta, hi ha el quarter de la policia i un gran rètol que demana silenci. Pels carrers trobem una celebració de seguici medieval, sembla que acompanyin uns nuvis amb els seus invitats; l'encapçala el banderer seguit dels timbalers i dels trompetistes, els monjos guerrers, i el qui representa el Gran Mestre dels cavallers. Fem un tomb per la petita ciutat emmurallada, arribem al baluard nord-oriental, admirem els poblets il·luminats de la rodalia i continuem fins la plaça de l'Arquebisbe. Allí, protegits per un gran canó de l'època napoleònica, admirem l'església de sant Pau, co-catedral amb la de sant Joan de La Valetta, el palau episcopal. Alcem els ulls a l'edifici de l'antic seminari: ho fou fins a la construcció del nou a principis del segle

Catedral.

xx, després l'utilitzaren diverses institucions diocesanes, i el 5 de gener del 1969 es convertí en museu diocesà.

Diumenge dia 17 de setembre. Avui és l'últim dia del nostre treball i de la nostra estada. La sessió del matí, puntual com sempre a les 9, serveix per completar el diàleg d'ahir a la tarda i arribar a les conclusions. El nostre debat és universal i serà bo compartir l'esforç perquè creixi la vitalitat de l'Església amb la lectura sencera dels textos bíblics. Cal que ajudem tothom a llegir i entendre les Sagrades Escripures. Cal que la gent conegui i entengui aquestes paraules de la *Dei Verbum*: "L'Església ha venerat sempre les divines Escripures com també ha venerat el cos mateix del Senyor. Per això, especialment en la sagrada litúrgia, no deixa mai de prendre el pa de vida de la taula, de nodrir-se'n i de distribuir-lo als fidels, tant el pa de la paraula de Déu com el cos de Crist" (DV 21). Cal que ens alimentem del cos ple de Paraula que comunica l'Esperit, atents al que diu Jesús: *És l'Esperit qui dóna vida; la carn no serveix de res. Les paraules que jo us he dit són Esperit i són vida* (Jn 6,63).

Continuarem constants en el nostre esforç, amb fidelitat al camí proposat: "Cal, doncs, que tota la predicació de l'Església, com la mateixa religió cristiana, es nodreixi i es deixi guiar per la sagrada Escripura. Perquè en els llibres sagrats el Pare del cel va a trobar amb amor els seus fills i conversa amb ells; i són tan grans la força i el poder de la paraula de Déu, que és sosteniment i coratge per a l'Església, fortalesa de la fe per als seus fills, aliment de l'ànima, font pura i perenne de la vida espiritual. Escauen bé a les sagrades Escripures aquestes afirmacions: «La paraula de Déu és viva i eficaç» (He 4,12), «és prou poderosa per a edificar i donar l'heretat a tots els qui ha santificat» (Ac 20,32; cf. 1Te 2,13)" (DV 21).

La reunió arriba al seu punt final. L'any vinent estarà marcat per la temàtica de l'assemblea plenària i acordem que es farà a Tarragona del 9 a l'11 de novembre.

Amb les maletes preparades anem a dinar i ens acomiadem de les monges i el servei. El quartet de l'ABCAT aprofitem la tarda, fins a l'hora de la sortida, per acabar de fer el tomb a l'illa, pel recorregut de la costa nord, on tingué lloc el naufragi de Pau. Lluc, en el llibre dels Fets, ens parla de fred i pluja (Ac 28,2). Nosaltres portàvem el paraigua, però com que ha plogut només, i força, a la segona nit, mentre dormíem, no l'hem fet servir. La costa es veu lluminosa, neta i bonica, i força turística. Uns dies ben assolellats, sense cap necessitat d'encendre foc i sense cap perill dels escurçons (Ac 28,3). A l'aeroport de Luqa vam passar les últimes hores de la nostra estada a l'illa.

No ens esperava cap nau alexandrina (Ac 28,11-14). A dos quarts de deu del vespre s'alçà l'aeronau maltesa que duia per insígnia la creu de vuit puntes. Vam aterrar a Reggio Calabria i l'escala durà uns tres quarts d'hora. D'allí ens tornarem a enlairar i anarem fins a l'aeroport del Prat on ens esperava el taxi que ens conduí fins a Tarragona, contents per la nostra participació i enriquiment (Fl 4,4-7).

Joan Magí

Imatge de Déu

Imatge de Déu. Aquest és el títol del volum 7 de la col·lecció «Scripta Biblica» que l'Associació Bíblica de Catalunya acaba de publicar, en col·laboració amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Aquest volum (332 p.), editat sota la direcció de l'Armand Puig, responsable de les publicacions científiques de l'ABCAT, aplega un conjunt d'estudis exegetics que van ser presentats en les Jornades de Biblistes de Catalunya celebrades a Solsona els dies 27-29 de desembre de 2004 (BUTLLETÍ n. 87).

Què és la vida humana? Quin sentit té? Quina visió de l'ésser humà aporta l'antropologia bíblica en el context de pluralisme cultural i religions actual? Com s'afirma la dignitat humana en la Bíblia? La visió de l'ésser humà, el model de persona humana situa el debat antropològic actual al centre de molts discursos sobre la vida i el seu sentit i en determina les propostes i els projectes, les previsions i els programes endegats des de les instàncies més diverses.

El escrits que componen aquest llibre —una mostra magnífica del nivell científic dels biblistes catalans— són certament molt interessants i la seva lectura ens ajudarà a penetrar en la visió de l'ésser humà que aporta l'antropologia bíblica. Joan Ferrer tracta de la «Imatge de Déu», un concepte ambigu en la Bíblia hebrea»; Joan Ramon Marín presenta «Creats a imatge de Déu? Estudi de Gn 1,26»; Teresa Solà estudia «L'home “imatge de Déu”. Raons d'una absència en els profetes»; M. Claustre Solé signa «El Salm 8, un himne a la sobirania de Jahvè, delegada en l'home»; Enric Cortès analitza «L'home imatge de Déu en els tannaïtes»; Josep Rius-Camps centra el seu estudi en «L'home i la dona, “afaiçonats segons la imatge de Déu”, en el primer volum de l'obra de Lluc»; Concepció Huerta s'endinsa en «Veure Déu en Jesús»; Agustí Borrell estudia «Crist, imatge de Déu, i els creients, imatges del Crist, en la Carta als Colossencs»; Jordi Cervera tracta de «Jesús, “empremta” de Déu (He 1,3)»; Armand Puig estudia «Més enllà de la imatge. La relació cel·terra en el llibre de l'Apocalipsi»; Josep-Vicent Niclós presenta «Imatge” i “semblança” en el judaisme, el cristianisme i l'islam».

Les pàgines d'*Imatge de Déu* ens mostren com l'antropologia bíblica aporta una visió de l'ésser humà que troba la seva justificació última en el fet d'haver sortit de les mans del Creador. L'*homo biblicus* manifesta la seva inalienable dignitat en una afirmació que es troba tot just iniciat el relat bíblic: l'home ha estat creat «a imatge de Déu», l'ésser humà es troba extremament proper al seu Creador. En Jesús, la imatge es transcendeix a ella mateixa perquè la distància entre el món diví i el món humà s'escurça i la proximitat de l'home a Déu augmenta fins a extrems insospitats.

Maria de l'Esperança Amill

Els morts no canten

**XAVIER MOLL, *Els cants del propi de la missa* (El gra de blat 188),
Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2006, 206 p.**

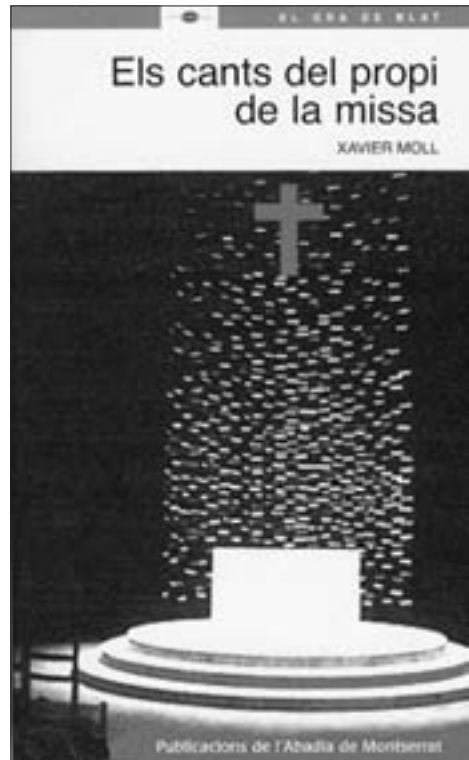
L'amic Xavier Moll —una de les persones més cultes que he conegut en tota la meua vida de tractar amb professors i gent del món de la cultura— acaba de publicar un llibre que és un veritable cant a la intel·ligència. Ell hi va posar un títol de noble nissaga bíblica: *Els morts no canten*, que ens porta al cor del llibre dels Salms: «Entre els morts no hi ha qui et celebri: qui pot lloar-te a la terra dels morts?» (Sl 6,6). Per la màgia dels editors, aquest títol tan suggeridor i ple de ressons bíblics s'ha convertit en el títol gris i avorrit que heu llegit en l'encapçalament d'aquesta notícia: no us hi fixeu, en el títol, i submergiu-vos en el cor del llibre i quedareu, simplement, meravellats.

Xavier Moll ens convida a fer un viatge apassionant pel món de la Sagrada Escripura, de la litúrgia i del cant. Ja Eusebi de Cesarea explicava, a principis del segle iv, que «les mirades d'àngels lloen el Creador a la Jerusalem celestial amb *teologies* inefables i inconcebibles». Aquí *teologia* té el sentit de «cant litúrgic de lloança». Xavier Moll ens diu que «aquest model celestial dóna a la nostra litúrgia un caràcter de signe», de manera semblant a la persona de Jesús, de qui un himne de Nadal diu que és *splendor Patris*, «de manera que a la terra no hi ha cap altre camí de veure el Pare que a través d'aquest *splendor*. Aleshores en el signe es fa present una realitat que és més real que les coses més reals de la vida diària.» A partir d'aquí, l'autor ens convida a fer un camí apassionat que porta a la comparació d'alguns temes dels llibres litúrgics nous amb els vells. X. Moll ens demostra una tendència clara a evitar temes que puguin sonar ofensius i a afavorir en els textos cantats més la doctrina que no pas la lloança. Tot seguit, en el capítol segon, som conduïts a fer una identificació de les veus que s'expressen en l'acte

litúrgic. L'autor, gran savi menorquí que fa una colla d'anys que viu a Alemanya, ens ensenya que cal sotmetre els textos a tres preguntes: «qui parla?, a qui parla?, de qui o de què parla?» Xavier Moll ens presenta les persones d'aquest drama: Déu, el seu poble i el Mitjancer que Déu ha enviat per salvar el seu poble. Aquí hi ha un fet fonamental: «En l'Antic Testament podem comptar tota una filera de mitjancers. En el Nou Testament aquest enviat de Déu es radicalitza dramàticament en un de sol definitiu [*monogenes*]. “En aquests dies, que són els definitius” [*ep'eschatou*, He 1,2] vol dir que no ens podem permetre la lleugeresa de deixar perdre aquest darrer oferiment de la salvació de Déu: Déu ja no té cap altre Fill en el seu si.» L'autor repassa, de fet, el nucli dur de la Història de la Salvació: el drama del mal i del pecat i el sentit de «la mort de Jesús per nosaltres». Ens trobem que la recerca de Xavier Moll a través dels cants litúrgics li ha permès de fer tot el recorregut del gran drama de la Història de la Salvació, tal com ens és narrada en les Sagrades Escripures.

El capítol tercer d'aquest llibre realment captivador —«El sentit sacramental del cant»— ens fa veure que cantar en la litúrgia no és un simple passatemps: «El pecat té relació amb Déu, perquè l'home només en una epifania de Déu, és a dir, en una comparació amb ell, pot mesurar la seva petitesa. La creu de Crist va ser per als seus deixebles una epifania de Déu, Només a la llum d'una epifania es pot basar la solidaritat humana de l'*omnes peccaverunt*, «tots van pecar» [Rm 3,23]. Aquí cal veure un element important de la idea de sagrament: darrere el que es veu, descobrir una realitat més real.» El cant com a sagrament ens porta a una Presència, que ens salva.

Tot seguit trobem unes pàgines molt lúcides sobre la pèrdua pràctica del cant gregorià. Això és una constatació arreu, per tant Xavier Moll passa a recercar les característiques que ha de tenir el cant que l'ha de substituir. Com en tot el llibre, la saviesa i l'erudició —autors clàssics cristians i pagans, pares de l'Església antiga i grans teòlegs i pensadors moderns— afloren aquí per totes bandes. L'autor ens aporta unes paraules del gran savi jueu Martin Buber: «Si creure en Déu vol dir parlar d'ell en tercera persona, jo no crec en Déu. Si creure en Déu és poder parlar-li, crec en Déu.» Un cant litúrgic

autèntic ha de ser un diàleg amb Déu. Xavier Moll ens diu: «El significat ple del cant gregorià s'aconsegueix quan els qui el canten o escolten se senten arrabassats per l'amor de les coses invisibles.» Aquest és l'objectiu veritable que ha de tenir tot cant litúrgic.

El darrer capítol de l'obra —«Les pedres del temple»— reflexiona sobre els cantorals que haurien de substituir l'antic cant gregorià. Xavier Moll ens aporta una reflexió del teòleg Erik Peterson que escrivia a un amic: «No ha notat vostè mai el tremolor dels serafins, quan canten “sant, sant, sant”?» Xavier Moll ens comunica un «deler insatisfet de contemplar la glòria de Déu, sinó també l'enuig de suportar succedanis».

El llibre acaba d'una manera sublim: «*Els morts no canten*. Nosaltres també, com els dos pastors de Virgili, som uns fugitius que hem estat expulsats de casa i fem camí, tot seguint el *praecursor* que va davant. I ara cantem, perquè el cant sagrat en els nostres llavis és anunci de la salvació de Déu, és signe sacramental de la casa del Pare».

Feia molt de temps que no llegia un llibre tan intel·ligent i tan culte. Sols us puc recomanar que el llegiu perquè fa pensar molt i conté una oferta desbordants d'intel·ligència, de cultura i de passió per les coses bones i belles —com el cant— que ens permeten donar glòria al nostre Déu i salvador, perquè —no ho oblidem— *els morts no canten!*

Joan Ferrer

Notícies bibliogràfiques

DANIEL CODINA, *Bategar amb el cor de l'Evangeli: les Benaurances, el Parenostre* (El gra de blat 189), Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2006, 153 p.

El P. Daniel Codina, prior de Cuixà, ens ofereix en aquest bell llibre una meditació sobre dos dels textos que se situen dins el cor de l'Evangeli: les Benaurances i el Parenostre.

L'autor és un monjo que en la seva vida s'ha proposat de viure de «tota paraula que surt de la boca de Déu» (Dt 8,3; Mt 4,4), de manera que el llibre que ens ofereix és el resultat d'aquesta vida amb la Paraula de Déu. Daniel Codina per escriure aquestes belles pàgines ha pregat molt i també ha estudiat els grans mestres que han dedicat la seva vida a la recerca del sentit i del misteri que es troba en el cor de les Benaurances i del Parenostre, d'una manera especial el gran exegeta benedictí P. Jacques Dupont, un dels més grans mestres d'exegesi del segle xx.

El llibre és una oferta preciosa a tots els qui estimem la Paraula del nostre Déu i que maldem per fer-ne pregària i per conformar les nostres vides segons aquesta paraula de vida: el P. Daniel Codina ens ofereix en unes pàgines breus i molt ben escrites una síntesi de la saviesa evangèlica que s'expressa en les propostes de les Benaurances i en la pregària del Parenostre. No oblidem que tot plegat és una oferta de felicitat!

Crec que aquest llibre ens pot ajudar en la nostra pregària i en la nostra comprensió del misteri i del missatge que l'Evangeli ens comunica.

SENÉN VIDAL, *El primer escrito cristiano. Texto bilingüe de 1 Tesalonicenses con introducción y comentario* (Biblioteca de Estudios Bíblicos Minor 9), Salamanca: Sígueme 2006, 126 p.

Pau va escriure la Primera carta als Tessalonicencs amb molta probabilitat l'estiu de l'any 50, és a dir, vint anys després de la Pasqua de l'any 30, en què es va escaure el gran misteri de la mort i resurrecció del Senyor Jesús. És la primera de les cartes de Pau i una peça clau per comprendre els orígens de l'experiència cristiana. I Te són unes pàgines de consol i d'encoratjament que situen les lectores i els lectors en la vida quotidiana dels seguidors i seguidores hel·lenistes de Jesús, de les seves dificultats i tensions i també en el cor de la seva fe i esperança.

L'obra del professor Senén Vidal, professor de Sagrada Escripura en l'Estudi Teològic Agustinià de Valladolid, consta de tres parts. En la primera ens ofereix una introducció a les qüestions generals sobre 1Te: origen, caràcter literari i temàtica. Tot seguit ens ofereix en una pulcra versió acarada el text grec original de la carta i una traducció castellana. La tercera part de l'obra és un comentari extens a aquest antic escrit cristià. Penso que *El primer escrito cristiano* és una obra molt interessant i recomanable.

FRANCESC RAMIS DARDER, *Isaías 1-39* (Comentarios a la Nueva Biblia de Jerusalén 19A), Bilbao: Desclée De Brouwer 2006, 330 p.

Entre les persones que formem la nostra Associació Bíblica de Catalunya

no n'hi ha cap que no conegui l'esplèndida personalitat del Dr. Francesc Ramis Darder, prevere de Mallorca, biblista excel·lent i col·laborador assidu del nostre BUTLLETÍ.

En Paco Ramis ens acaba d'oferir una nova obra que s'afegeix a la seva ja extensa producció intel·lectual al servei de la Paraula del nostre Déu. En aquesta ocasió ha escrit un magnífic comentari als capítols 1-39 del llibre d'Isaïes, la part coneguda com «el Primer Isaïes», que conté els oracles més antics del llibre, obra del gran Isaïes de Jerusalem, el profeta del segle VIII que és el més gran dels escriptors de la llengua hebrea antiga que trobem reflectida en els llibres de la Bíblia.

En aquest nou volum de la col·lecció de comentaris a la *Nueva Biblia de Jerusalén*, en Francesc Ramis ens ofereix una important introducció al conjunt de l'obra del Primer Isaïes, que presenta l'estat general dels estudis i de la comprensió actual d'aquesta obra profètica. En la segona part del llibre, l'autor ens ofereix un comentari molt complet i d'enorme interès a aquest llibre apassionant, que ens parla del misteri de Déu i de la seva presència en la vida i la història del poble d'Israel antic, de les seves exigències de justícia i de la seva oferta de salvació.

Penso que aquest magnífic comentari de l'amic Paco Ramis ens servirà molt per comprendre amb més pregonesa el misteri de Déu que es revela en aquestes denses pàgines profètiques. De nou, volem felicitar l'amic Francesc Ramis per aquest nou llibre i per tot el seu esplèndid treball al servei de la Paraula de Déu.

GONZALO ARANDA, *Daniel (Comentarios a la Nueva Biblia de Jerusalén 22)*, Bilbao: Desclée De Brouwer 2006, 179 p.

La col·lecció de comentaris a la *Nueva Biblia de Jerusalén* avança a molt bon ritme. El comentari al llibre de Daniel és obra d'un dels millors especialistes espanyols en la literatura apocalíptica, el professor Gonzalo Aranda, de la Facultat de Teologia de la Universitat de Navarra. És un llibre realment ben informat que presenta un excel·lent i breu estat de la qüestió en la recepció crítica contemporània sobre el llibre de Daniel, que inclou tant el text hebreu i arameu que forma part de la Bíblia hebrea com els afegits de la traducció grega del llibre que pertanyen al cànon de la Bíblia dels cristians catòlics: la pregària d'Azaries, la història de Susanna i la narració de Bel i el drac.

El llibre de Daniel amb els seus somnis i visions resulta força estrany a la sensibilitat de les cristianes i cristians contemporanis. Llegir el llibre amb l'ajuda d'un bon comentari com ara aquest que presentem de Gonzalo Aranda ens pot ajudar a meditar la presència de Déu en el cor de la història, una història on es fa present «algú semblant a un fill d'home» a qui «li van donar el poder, la glòria i la reialesa. La gent de tots els pobles, nacions i llengües li faran homenatge; el seu poder és etern, no passarà mai; el seu regne no es desfarà» (Dn 7,13-14). Les cristianes i els cristians vivim en el misteri d'aquest Regne que el Senyor Jesús fa present amb les seves paraules i amb la seva vida.

Joan Ferrer

BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ BÍBLICA DE CATALUNYA. Núm. 94. Desembre del 2006

Direcció: JOAN FERRER, Apartat de Correus, 85 - 08397 Pineda de Mar. ESPERANÇA AMILL, Sant Antoni, 89 - 43800 Valls. *Adreça electrònica:* butlleti@abcat.org. *Secretaria:* Avinguda Diagonal, 424 - 08037 Barcelona. *Administració:* Pla de Palau, 2 - 43003 Tarragona. *Disseny de la coberta:* Narcís Comadira. *Composició:* Imatge-9, SL (Valls). *Impressió:* Gràfiques Moncunill, SL (Valls). DL: B-23633-1978

PORTAL

Un Nadal més, o més Nadal...

Josep M. Soteras

Pàg. 1

ARTICLES

Joan: el deixeble predilecte? Reflexions sobre l'autor del quart evangeli

Pius-Ramon Tragan

Pàg. 5

Mans. Exposició ceràmica

Montserrat Aixalà i Blasco

Pàg. 21

INFORMACIONS

Trobada bíblica a Tarragona

Reunió de la Subregió Europa sud-oest (ESO)

de la Federació Bíblica Catòlica. Malta 2006

Imatge de Déu

Els morts no canten

Pàg. 29

NOTÍCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Joan Ferrer

Pàg. 47

